

NEMZEDÉKRŐL NEMZEDÉKRE. TANULMÁNYOK, VISSZAEMLÉKEZÉSEK GÁRDONYI ZOLTÁN SZÜLETÉSÉNEK 110. ÉVFORDULÓJA ÉS GÁRDONYI ZSOLT 70. SZÜLETÉSNAPIJA TISZTELETÉRE

GÁRDONYI ZSOLT – KARASSZON DEZSŐ: ALTERNATÍV KORÁLISKOLA (MÁSODIK, BŐVÍTETT KIADÁS)

hang és tonális címmel megjelent könyvével foglalkozik. Utána a fordító, Terray Boglárka számol be a vállalkozásáról, amely Gárdonyi Zsolt „felügyeletével” realizálódott. Hasonlóképp a szerző által jóváhagyott elemzés jelent meg két cantus firmus-kompozíciójáról (Hálaadó ének és Variációk gordonkára és orgonára), Szabó Balázs tollából. Ugyanő vállalkozott mélyinterjú-szintű beszélgetésre Gárdonyi Zsolttal, Hit és művészet címmel.

Elsősorban gyakorló billentyűs muzikusoknak szól az Alternatív koráliskola. Két szerzője két markáns egyéniség, így ki-ki fakultatív tárgyként kezelve a közölteket, „tanárt választhat”. Karasszon ismét minden mondatával, meglátásával tanít, elérhető-megvalósítható célokat kínálva az érdeklődőknek, és minden gesztusa mögött kitapinthatóak a szándékok, az indokok. Az alternatív koráljáték lehetőségei című fejezet: elmélet és gyakorlat szerves, egymás megértését segítő egyége. A szerényen „További példák” címmel közzelt alternatív korálharmonizáció-gyűjteménye viszont zsigeri élményt jelent a billentyűsöknek. A minőség diadala, ami nem szorul magyarázatra, hanem spontán módon „átjön” a kottából. Találó címet kapott Gárdonyi Zsolt 21 tétele a zeneszerző kommentárjaival: „Magyarázatos példatár”. Itt a magyarázatok leginkább elemzések (ha tetszik, harmóniai struktúranalízisek), tehát olyan szituáció áll elő, hogy mintapéldákat kapunk értő kottaolvasatból, annak a terminológiának a tömény alkalmazásával, amelyet a – szerencsére – magyarul is megjelent könyvből tanulhatunk meg. Érzésem szerint sok időnek kell eltelnie, amíg ilyen komplex, „modern” korálfeldolgozások gyűjtemezeti felhasználásra kerülhetnek.

GÁRDONYI ZOLTÁN: A TÉKOZLÓ FIÚ

2016: kettős jubileum éve volt, de a kerek évfordulóknál több okot ad a jubilálásra apa és fia (Gárdonyi Zoltán és Zsolt) zeneszerzői és tudományos munkássága. A Magyar Örökség-díjat a tanulmánykötet előszavában a szerkesztő, Szabó Balázs „a két Gárdonyi szellemi értelemben vett hazatéréseként” értékelte. A szinte egyidőben megjelent négy kiadvány remélhetőleg hozzájárul ahhoz, hogy a „hazatérők” kellő fogadtatásban részesüljenek. Mert a zeneszerzői életművek előadókat és hallgatókat igényelnek, a tudományos életművek pedig pedagógusok és felsőbb szinteken tanulók sokaságának birtokbavétele által lesznek igazán otthon.

„Kötetünk e hazatérés következő fontos állomásaként a két életmű első nagyobb terjedelmű, tudományos igényű feldolgozását tűzte célként maga elé, személyes emlékezőeknek is helyet adva” – tudjuk meg az előszóból. Nos, 151 oldal mindehhez csupán kóstoló lehet, kijelölve az életművekkel való foglalkozás irányait, területeit. A kötet élére Hamburger Klárának a Gárdonyi Zoltán születése centenáriuma alkalmából megjelent írá-

GÁRDONYI ZOLTÁN: A SAREPTAI ÖZVEGY

sa került (Emlékképek Gárdonyi Zoltánról). A másik újraközlés Karasszon Dezső munkája (A 107. zsolttár és Gárdonyi Zoltán Fantáziája), a Magyar Egyházzene korai évfolyamából. Ehhez egy további, némileg terjedelmesebb tanulmánya társul, A 8. zsolttár és Gárdonyi Zoltán Rapszódiaja címmel. Karasszon lényegi tudnivalókat sorjáztat, köztük nem kevés önálló szemponttal, gondolatlat, ugyanakkor mindig olvasmányos formában. Az ő nevéhez fűződik (a Berlász Melinda által szerkesztett Magyar zeneszerzők sorozat 8. füzeteként) Gárdonyi Zoltán kisonográfiaja is. A sorozatszerkesztőnek most ez a kötet kínál lehetőséget, hogy publikálja egykori zeneakadémiai tanára zenetudományi munkásságának mintegy 100 tételből álló bibliográfiáját. Berkesi Sándor Mesterem, Gárdonyi Zoltán című visszaemlékezése értékes adalékokat tartalmaz a zeneszerző és a Debreceni Kántus kapcsolatához. A kötet hátralévő kétharmada Gárdonyi Zsolt munkásságával kapcsolatos. Tanulmány, egyszersmind recenzió Komlós Katalin írása, amely Gárdonyi Zsolt és Hubert Nordhoff Harmonik című, magyarul Össz-

Kálvin Kiadó, 2016.

is megjelent könyvből tanulhatunk meg. Érzésem szerint sok időnek kell eltelnie, amíg ilyen komplex, „modern” korálfeldolgozások gyűjtemezeti felhasználásra kerülhetnek. Gárdonyi Zoltán két kis lélegzetű oratóriumának a kottája széles körű érdeklődésre tarthat számot. Mindkettő „gyakorlati célra szánt” mű, tehát olyan kompozíció, amely nem támaszt kirekesztően magas technikai követelményeket. Szólóhangokra, vegyeskarra és orgonára készült mind az Ó-, mind pedig az Újtestamentum szövegeit hangokba öntő alkotás. Talán nem túl banális úgy jellemezni őket, hogy „szeretnivalóak”. Nemes tartalmat közvetítenek (a szöveg minden szava érthető a megzenésítésben!), gesztus-dallamokkal és az érzelmi töltést érzékenyen követő harmóniákkal. Hit és tudás összhangja érvényesül; olyan zeneszerző munkájaként, aki sok évszázad stílusainak ismeretében, nagy zenei szókincs birtokában, közérthetően és plasztikusan juttatja kifejezésre azt a lényegyet, amely a témaválasztását inspirálta. A kis számú pontatlanságot a módosítójelek használatában „füllel” is könnyű javítani.

Fittler Katalin

**BARANYI FERENC:
AZ OPERA NÉGY ÉVSZÁZADA
KÖLTŐK ÉS KOMPONISTÁK**

Az író és költő Baranyi Ferenc az opera négy évszázadát felölelő kötete nem szigorú zenetudományi munka, mely lépésről-lépésre feltárja egy adott dalmű keletkezéstörténetét, elemzi formáját és harmóniáit, a szöveg és a dallam összefüggéseit, minden állítást jelentős lábjegyzetanyaggal alátámasztva. Nem is ez volt a szerző célja. Baranyi – ahogy arra az alcím is utal (Költők és komponisták) – az operaszereplő literátor szemszögéből veszi górcső alá a műfajt. Könyve előszavából kiderül, már gyermekkorától szorosan kötődött az opera világához, mely aztán egész életét végigkísérte, és számos munkájában kamatoztathatta a műfaj iránti elköteleződését. Az író tehát nem egy szűk zeneértő rétegnek szánta munkáját, hanem mindenki számára érthetően, szellemesen, zenei szakszavaktól mentesen, közvetlen stílusban ismerteti meg olvasóját a műfaj „kisarjadásával és szárbá szökkenésével”, a Firenzei Camerata tagjainak első sikereitől Bartók és Kodály „ötfokú ezerszínűségéig” bezárólag. Figyelemfelkeltő fejezetcímek hívogatnak a közel félszáz zeneszerzőt és legalább ugyanannyi operát ismertető szöveg elolvasására. Rosszint lezser zseninek, Donizettit a minőségi termékek szériagyártójának, Bellinit szöke szicíliainak, Verdit a szabadság költőjének, Wagnert bolygó muzsikuskak, Goldmarkot pedig németül zenélő magyarnak nevezi. Gazdag képillusztáció, az operák rövid tartalmi ismertetése, anekdoták, műhelytitkok, olykor pikáns történetek ragadják meg a figyelmet. A könyv világos tagolásának köszönhetően – csupán egy-egy fejezetet olvasva – színházlátogató elöltti operakalauzként is használható, egészében tanulmányozva pedig bőséges információt kapunk egy több mint négyszáz éves zenei műfaj születéséről, tündökléseiről, bukásairól. *Kovács Ilona*

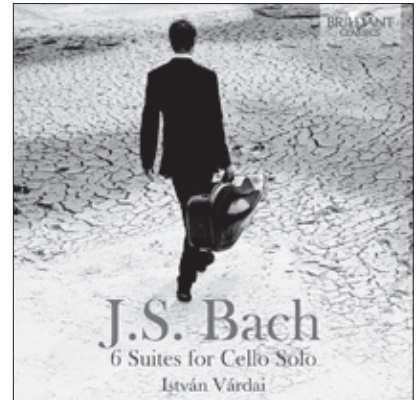
Kossuth Kiadó, 2016.
240 oldal

**HOMMAGE À FRITZ KREISLER
Kelemen Barnabás – hegedű,
Kocsis Zoltán – zongora ★★★★★**

„Alig néhány héttel ezelőtt készült el utolsó lemezed Kelemen Barnabással: Fritz Kreisler hegedű-zongoradarabjai. Ezzel is tanítasz. Olyan zenék, amik mellett vállvonogatva mentünk el régebben – a Te kezében gyémánttá váltak... A lemez kísérőszövege idézi Kurtág Györgytől a fenti mondatokat, amelyeket 2016. november 19-én mondott a Zeneakadémián, Kocsis Zoltán búcsúztatóján. Kocsis zsenialitása akadálytalanul szólista-produkcióiban jutott kifejezésre, kamarazenei megnyilvánulásai, általa kiválasztott partnerekkel, etalonként szolgálnak, míg a legnagyobb hatású tevékenységet dirigensként végezte. Kelemen Barnabás a kiválasztottak legelső köréhez tartozott, s a felvételen ismét bebizonyítja e választás indokoltágát. Hűsz tételben muzsikál technikai nehézséget hírből sem ismerőként, fogékonyan mindarra a szellemességre, amely – mellesleg – a zongorakísérettel tökéletes összhangban jut kifejezésre. Szípkész, önfeledten gyönyörködő percek köszönhetünk a két előadónak, akik egyúttal megerősítik ízlésükben mindazokat, akik korábban is szerették Kreisler drámáktól-konfliktusoktól mentes, gondolat-problémákat feledtető miniatúrjeit, a szakmának pedig azzal a tanulsággal szolgálva, hogy érdemes „leporolni” az idők folyamán megcsontosodott előadói manókat az „örökzöldekről”, s akkor felszínre kerül valódi értékük. Nem tudni, mennyire tudatos a megjelenés időzítése; mindenesetre Fritz Kreisler halálának 55. évfordulójára méltóbb megemlékezést elképzelni sem lehet. Az időtlen érvényű előadás maradéktalan élvezését egyelőre gátolja a feldolgozhatatlan, közeli veszteség – az utolsó értékmozgás, amelyek Kocsis előadóművészetéből az utókorra maradtak. *Fittler Katalin*

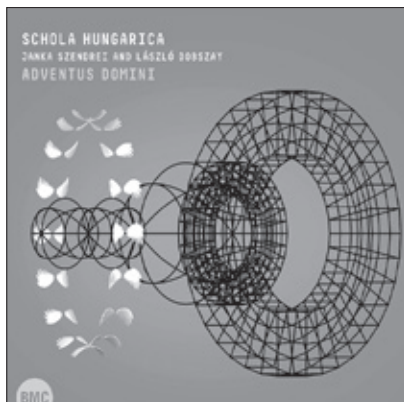
BMC Records – MG Records
BMC CD 250

**J. S. BACH: CSELLÓSZVITEK
Várdai István ★★★★★**

Nem szükséges bizonygatni, hogy minden jelentős gondokaművész életében – kinek előbb, kinek később – egyszer eljön az a bizsergető pillanat, mikor úgy érzi, lemeze kell játszania J. S. Bach monumentális, szólócellóra komponált hat szvitjét. Várdai István (*1985) a tavalyi év márciusában szakított időt a megtisztelő feladatra és röpké két nap alatt rögzítette Bach remekait. Hálásak lehetünk, hogy talált időt a felvételre, hiszen a világ legnagyobb komolyzenei adatbázisa szerint 2016-ban ő volt a világ legfoglalkoztatottabb csellistája. A számtalan fellépés pedig sok utazással jár, talán erre is utal a lemezborító három képe. Mindhárom mozgásban mutatja Várdai Istvánt: a booklet első oldalán kiszáradt, kietlen földön sétál, láthatjuk egy pályaudvaron (utazás előtt vagy után), majd egy biciklin tekerve – mindhárom képen az elmaradhatatlan csellótokkal. E képek szimbolikus is értelmezhetők, mivel a Bach-művek előadójának mindenkor komoly szellemi utat kell bejárnia ahhoz, hogy legyen mondanivalója ezekről a komoly kihívásokat jelentő alkotásokról. Talán nem véletlen, hogy a művészről készült egyetlen statikus fotót éppen ott helyezték el, ahol az album két lemeze kiemelhető a tokból. Mert Várdai István átvitt értelemben is megérkezett. Művésze felnőtt Bach remekműveikhez. Játékának egyik fontos vonása az egymás utáni táncművek kontrasztjainak, sokszínűségének megmutatása. A Bach-muzsika gyakori ellenpontos szerkesztése Várdai vonója alatt nem küzdelem az anyaggal, hanem megmunkálendő zenei matéria, mely számos karaktert mutat meg. A különböző táncművek egymásutánja szerves egészé áll össze, mely Bach zenéjének súlyára, egyetemességére és transzcendens voltára egyaránt rámutat. *Kovács Ilona*

Brilliant Classics – Karsay és Társa
95392

SCHOLA HUNGARICA – ADVENTUS DOMINI

A Schola Hungarica Dobszay László életművének egyik legfontosabb pillére volt: az együtttest 1969-ben alapította Szendrei Jankával, és több mint negyven éven át munkásságának jeles reprezentánsaként szolgált. A kórus 2011-ben – Dobszay halála előtt két hónappal – feloszlott. A BMC gondozásában most megjelenő CD tehát egy ma már nem létező együttes egyik utolsó felvételét kínálja. A lemez értéke persze nem a visszahozhatatlan keresendő, hanem a Schola előadásának igényességében. A rögzítéskor már ismert volt az elkerülhetetlen, Dobszay tanár úr azonban azon szerencsések közé tartozott, akik szinte életük végéig megőrizték alkotóképességüket. Talán ennek tudható be, hogy ezt a lemezt a zenetudomány és az előadóművészet részéről is valamiféle összegzésnek és adósságtörlesztésnek szánta. A Graz 807 jelzetű kódex ugyan gyakran vált tudományos kutatások tárgyává, zenei anyagából e lemez elkészültéig mégsem készült felvétel. Nem lehet tehát véletlen a választás, és talán abban is valamiféle üzenet rejlik az utókor felé, hogy a korong a karácsonyi ünnepekort megelőző adventi időszak miséinek változó énektételeit mutatja be. A négy adventi vasárnap gregorián tételcsoportjait Heinrich Isaac németalföldi reneszánsz zeneszerző Choralis Constantinus című gyűjteményének négyszólamú darabjai teszik változatosabbá. Az advent, a várakozás a fentiek ismeretében többletjelentést kap, és másképp hallgatjuk az első ének fohászokodó szövegét a letisztult, mennyei hangzású, nemes egyszerűséggel kivitelezett előadásban, Dobszay László vezényletével: „Hozzad emelem az én lelke-met, uram, én Istenem, tebenned bízom, pirulnom ne kelljen!”

Kovács Ilona

BMC Records – MG Records
BMC CD 213

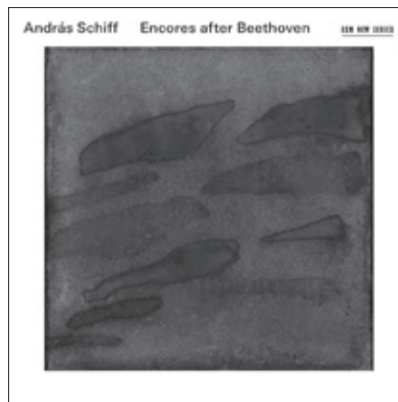
BARTÓK BÉLA: FÉRFIKAROK

Honvéd Férfikar,
karmester: Strausz Kálmán ●●●●○

Ezt a lemezt nem fémjelzi kiadói embléma, önerőből jött tehát létre a Honvéd Együttes eme vállalkozása. Annak az immár végtelenített folyamatnak a kezdetén, amikor a művek felszabadultak a jogvédelem alól. Öröndetes, hogy hazánk egyetlen hivatásos férfikórusa vállalkozik erre a megmérettetésre, hiszen kevés hasonló összkidás-jellegű felvétel készült eddig a férfikarokból. Most viszont „duplázásnak” hat, hiszen röviddel a 2016 szeptemberében a Magyar Rádió 22-es stúdiójában készült felvétel előtt került forgalomba a „Bartók Új Sorozat” 22. korongja, amelyen a Nemzeti Énekkar (férfikarának) valamint a Szlovák Filharmonia Kórusának (férfikarának) előadásában hallható – igaz, ott női és vegyeskari környezetben – ez a repertoár is. De nem az összehasonlítás a cél, hanem annak kell örülnünk, hogy a felvétel anyaga a Honvéd Férfikar repertoárjának alap-rétegébe került. A koncertpódium mellett operaelőadásokon is közreműködő együttes számára e művek esetében az jelentheti a sajátos feladatot, hogy voltaképp miniatűrökről van szó, rövid idő áll rendelkezésre akár egy hangulat megjelenítéséhez, akár pedig azon belül a szöveg-tartalomnak megfelelő árnyalásra. A stúdió-léggör igényesebb produkció létrehozására sarkall, ugyanakkor a minőség-javító ismétlési lehetőségek által csökken a spontaneitásnak az esélye. Karnagyai koncepció kérdése, mikor mit tart fontosabbnak; az érthető szövegmondásra ezúttal a legkisebb panasz sem lehet (a kísérőfüzetben lemaradt a Tót népdalok fordítójának, Gleiman Wandának a neve). A lendületes giusto előadás általában meggyőzőbb, mint a parlando-rubato karakteré, ám a jól megválasztott tempók hozzájárulnak a ciklusok határosságához.

Fittler Katalin

Honvéd Együttes
katalógusszám nélkül

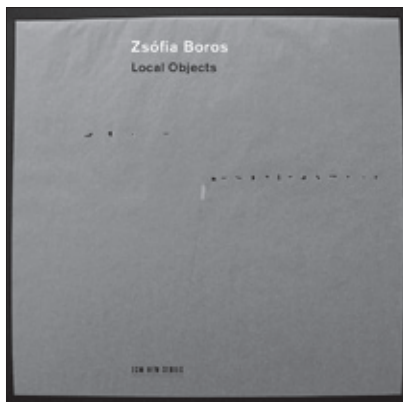
RÁADÁSOK BEETHOVEN UTÁN

Schiff András – zongora ●●●●○

A Ráadások Beethoven után címet viselő legújabb Schiff András-lemez a 2004-2006 között, Zürichben eljátszott Beethoven-sonátaciklus hangversenyei után adott encore-ok gyűjteménye. Nemcsak a lemez anyaga, hanem a művész által írott kísérőszöveg is rendkívül tanulságos. Utóbbi elején egy rokonszenvesen őszintén leírt történetet találunk, melynek lényege: „nincs annál rosszabb, mint egy túl korán adott ráadás”. Ez az arany szabály a későbbiekben meghatározta a zongoraművész viszonyát a hangversenyek utáni „desszertekhez”, melyek Schiffnél éppolyan gondosan kiválasztottak, mint a koncert főműsorának darabjai. Schubert esz-moll zongoradarabja (D 946) például közeli rokon Beethoven Esz-dúr szonátája (op. 7) 3. tételével Triójával, ami történetesen hangnemileg tökéletesen rímel Schubert darabjára. Jó társítás a Waldstein-sonáta után eljátszani a manapság „Andante favori”-ként ismert Beethoven-zongoradarabot is, amit egykoron e szonáta 2. tételének szánt a szerző. A Hammerklavier-sonáta fűgája után játszott Bach b-moll prelúdium és fuga az érdekes szellemi kaland mellett a gyökerek felfedezésére is invitál. Játékával Schiff meggyőzően érvel amellyel, hogy a Beethoven-művek kiváló társa lehet Schubert, Mozart, Haydn vagy éppen Bach egy-egy műve, melyek a hangversenyről hazafelé menet további gondolkodásra ösztönöznek. Előfordul olyan eset is, mikor a hivatalos programon kívül már nincs helye további hangoknak. Ott lehettem Londonban, a Wigmore Hallban az utolsó három Beethoven-sonátát bemutató koncerten, ami után Schiff nem adott ráadást. Mert ezekben a művekben, különösen az utolsó, op. 111-es c-moll szonáta két tételében a szerző elbűsűzik a műfajtól. Bevégeztetett.

Kovács Ilona

ECM Records – Hangvető
ECM 1950

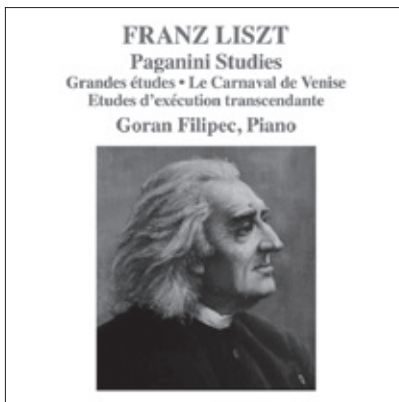
BOROS ZSÓFIA (GITÁR)
Local Objects

Az ifjú gitárművész egyidejűleg járt a budapesti és pozsonyi konzervatóriumba, majd a bécsi zeneakadémiát végezte el kitűnő eredménnyel. Olaszországban részesült posztgraduális képzésben, amit éppen tíz éve fejezett be, azóta él Bécsben. Immáron második szólóalbuma jelent meg az ECM gondozásában, amelynek művészlistáján olyan magyar muzikusok társaságában szerepel, mint Schiff András és Snétberger Ferenc. Boros Zsófiának már három évvel korábbi bemutatkozó lemeze is nagy feltűnést keltett, amelyen elsősorban latin-amerikai komponisták darabjaiból játszott. Ezúttal viszont még szélesebb palettáról választotta repertoárját, igazi világművész zenei utazásra invitálva a hallgatót. Olyan – a jazz világában is jól ismert – muzikusok szerzeményeit is műsorára tűzte, mint Al Di Meola vagy Egberto Gismonti. Kiemelkedő Carlo Domeniconi kortárs olasz gitárművész és komponista négy tételből álló szvitje, a Koyunbaba op. 19, amelyben török zenei hatások is tetten érhetők. Hallhatunk még argentin Milongát Jorge Cardosótól, azerbajdzsáni Fantasie-t Franghiz Ali-Zedehtől, a francia Mathias Duplessy Nocturne-jét és a brazil Garoto Inspiracao-ját a művésztől megszokott finom és szenzitív előadásban. Az alig egy évvel ezelőtt rögzített felvételek színhelye a luganói Auditorio Stelio Molo RSI volt, ahol sikerült biztosítani az ilyen intim játék számára elengedhetlenül fontos kitűnő hangtechnikát. Zsófia szereti a költészetet, mert – mint előző lemezénél – most is egy versből kölcsönözte az album címét. Az osztrák gitáros, Alex Pinter darabja egy kapcsolat végének lamentációja, amelynek empátiás előadása zárja a produkciót. Wallace Stevensnek a kísérőfüzetben található költeménye harmonikusan illeszkedik a művész zenei világához.

Márton Attila

ECM Records – Hangvető
ECM 2498

LISZT FERENC: PAGANINI-ETÜDÖK
Goran Filipec – zongora

A Naxos Liszt összes zongoraművét tartalmazó CD-sorozatának 42. korongja méltán nyerte el 2016-ban a 39. Liszt Ferenc Nemzetközi Hanglemez Nagydíjat. Az indoklás szerint Goran Filipec „híven követi Liszt valamennyi tempó- és dinamikai, karakterbeli utasítását, ugyanakkor érzékenyen formál – a zeneszerző éppen az ilyen előadásmóddal volna elégedett.” Nos, véleményem szerint a leírtak önmagukban aligha váltanák ki a szerző elégedettségét – Goran Filipec zongorázása viszont annál inkább! A horvát pianista játékának „besorolhatatlanságában” minden bizonytalanság részé van annak, hogy több ország rangos intézményeiben tanult, tehát nem valamelyik előadóművész „iskola” irányzatának neveltje, hanem sokirányú impulzusokból szűrhetette ki mindazt, amire előadóművészetéhez szükséges. Liszt zenéje iránti affinitását jelzi, hogy már korábban is lemezezen játszott Liszt-programot; a mostani, a Paganini-etüddökön kívül a Velencei karnevált is tartalmazó műsor pedig kvintesszenciája mindannak, ami a romantika ízlésvilágáról elképzelhető. Filipec szuverén művész, aki „rövidre zárja” a kapcsolatot a szerzővel, nem enged befolyásolni elképzelését semmiféle hagyománytól. Szép példa erre a Vadászat-etűd, amelynek több verziója szerepel a műsorán – a hallgatót nem az eltérések érdeklik, hanem valamennyi verziót a mű újrahallgatásaként éli meg. Filipec magától értetődően virtuóz, nem kérkedően érzetelt játszanivalója technikai nehézségét, hanem továbbadja azt az örömforrást, amelyre ő kottába rögzítve talál rá. Megosztja ismeretlen hallgatójával, a rácsodálkozás érzését biztosítva. Kifejezőmódja frappáns, technikai eszköztára végtelennek tűnő. Nagyívű gesztusai elegánsak, ugyanakkor már-már meghittent közvetlenek. Szellemes és megunthatatlan.

Fittler Katalin

Naxos – Mevex
8.573458

ON MY NEW PIANO
Daniel Barenboim – zongora

Barenboim 2011-ben Sienában játszott Liszt felújított hangversenyzongoráján, s megkívánta hangzását. Chris Maene zongorakészítő közreműködésével, s hosszú, szorgos kísérletezéssel új, a Barenboim nevet viselő hangszert készítettek. Új lemezén a művész ezen játszik, okosan több szerzőtől és több korszakból. A hangszer roppant transzparens és tiszta hangzású, köszönhetően annak, hogy a ma domináns keresztűros elhelyezés helyett visszatértek a húrok 19. száza elhelyezésére, párhuzamos elhelyezéséhez, mindezt azonban a mára elsajátított biztos technikával ötvözve. A hangzás tehát egyrészt a régi, mikor a magassággal egyúttal a regiszterek is változnak, nem olyan összefésült, mint a Steinway esetében, ugyanakkor mindez mégsem darabos, valahol mégiscsak egységes. Idézi a fortepianók hangulatos világát, de abszolút tisztán és harmonikusabban, s megvan benne a másik nagy újdonság, a Fazioli nagyon differenciált téri hangzásvilága is, ettől azonban megkülönbözteti, hogy élesebb, nem folt-, hanem inkább pontszerű. A lemez legjobb része talán a Parsifal Indulójának Lisztől származó átírtata, de jó Beethoven 32 variációja, a három Scarlattiszonáta is, különösen a költőibb részekben. Chopin I. balladája kevésbé inspirált, az I. Mefisztó-keringő pedig különös, nem ördögi, nem dübörgő. A Funérailles szép, de ugyancsak sajátos, nem annyira monumentális, inkább költői. Alighanem Barenboim is ismerkedik még a hangszer nagyon új hangzásvilágával és működésével. Játékában ott a hatalmas tehetség és muzikalitás, olykor némi óvatosság is. Néha hiányzik egy kicsit markánsabb legato, egyébként a hangszer tényleg lebilincselő, nagyon finom játékot tesz lehetővé és igen differenciált hangzást nyújt.

Zay Balázs

Deutsche Grammophon – Universal
4796724

J. S. BACH: FRANCIA SZVITEK
Murray Perahia – zongora

●●●●●

Jelentős bejárattal tér vissza a hanglemezipiacra korunk egyik nagy zongoristája. A fiatalon Mozart zongoraversenyeinek igényes bejátszásával kitűnt művész Bach francia szvitjeivel egészítette ki már a Sony-nál is jelentős Bach-diszkográfiáját. Perahia megközelítése egyszerre alternatív és centrális közelítésű. Romantikus, hiszen zongorát használ – továbbá igen sok pedált. Ugyanakkor játéka ropant kiegyensúlyozott, és ideális arányokra törekvő, de másképp, mint Schiff. Schiffnek Bach műveiben sikerült centrális sikra lennie, s abban kiegyensúlyozottnak és egészségesnek maradnia. Perahia hozzá képest több kitérést enged meg, játéka itt-ott, egy-egy részlet erejéig nyugtalanabb is, míg egészében véve nagyon összetartott. Tulajdonképpen ötvözi a barokk megkívánta egységes hangot és a romantika szabad változatosságát. Néha már-már Schumann is lehetne, amit játszik, mégis mindig Bach marad. Perahia megörökített játéka alapos és tudatos előkészítéssel és betanuláson nyugszik, ami értelem-szerűen a spontaneitás visszaszorulását jelenti, de ilyen magas színvonalú zenélés esetén ez nem tekinthető negatívumnak, inkább jellegnek. Perahia inkább lágy billentést használ, de megtartja a többszólamúság tiszta átláthatóságát és összehangolt elmozdulásokat téve variál ritmusban, dinamikában. Nem véletlenül említettem Schumann-t, mert bonyolult struktúra összetett értelmezéséről van szó. Nem bánám, ha Bach zongoraversenyeit is felvenné, sőt, az V. Brandenburgi versenyt is, melyet Budapesten is játszott egyszer kiválóan. A lemez fő érdekessége a romantika és a tiszta barokk egyedi ötvözete, melyben a romantika színei és széles dinamikai skálája jelenik meg a barokk szigorú rendjének keretei között maradva.

Zay Balázs

Deutsche Grammophon – Universal
479 6565

SOL GABETTA LIVE
Sol Gabetta – cselló, Berliini Filharmonikusok, Sir Simon Rattle, Krzysztof Urbanski

★★★★★

Sol Gabetta-t eddig jó csellistának tartottam, mostantól nagynak. Az Elgar-koncert előadása remek. Hét éve megjelent stúdiófelvétele Mario Venzago és a Dán Nemzeti Szimfonikus Zenekar kíséretével is jó volt, ám ez: váratlan módon rendkívüli. Szenvedélyes, de nem külső jegyekkel, sokszor inkább finomabb hangerő és simogató hang mellett, meglepően mélyen átél és érzékenyen megfogott megformálással. Jacqueline du Pré nagy felvételén elsőként ez mutat túl igazán. Vannak még jók, mint Paul Tortelier és Adrian Boult vagy Starker János és Leonard Slatkin lemezfelvételei, de vagy hiányzik is egyáltalán valami a du Pré-olvasat viszonylatában vagy csekélyebb többlettel jár az eltérés. A du Pré-Barbirollinál jobbnak mondani Gabetta-t tévedés volna, mert nem az, hanem az interpretáció útjának későbbi, hasonlóan jeles állomása. Ehhez nagyban hozzájárul Simon Rattle és a Berliini Filharmonikusok nagyon érzékeny kísérete is. A mű arányai megváltoztak, a kezdő tétel utániakat Gabetta az első tétel szintjére emelte, nem nő a dinamika, mint szokott, még inkább fordítva áll a helyzet, viszont emelkedik a tételek jelentősége. Szólista és karmester együttműködése példás, egész új relációk mutatkoznak meg, s amit sokan nem akarnak tudomásul venni, Elgar kivételesen finom hangszerelése. Csodálatos előadás, nem vitás. Martinů I. Csellóversenye (ezúttal Krzysztof Urbanski a karmester) jó párosítás. Modern antitezis, ugyanakkor hasonló pár is egyben. A megfelelést Gabetta ki is emeli inkább melodikus és kerek vonalvezetésű játékaival, míg Jiří Bárta például Jakub Hruška kísérete mellett a modern oldalra helyezi a hangsúlyt nyersebb, erőteljesebb, egyenebb vonalú előadásával.

Zay Balázs

Sony Classical
88985350792

RAHMANYINOV, PROKOFJEV: CSELLŐSZONÁTÁK
Nina Kotova – cselló, Fabio Bidini – zongora

●●●●○

Rahmanyinov és Prokofjev duószonátája két olyan darab a csellisták számára, mely rendkívül jól megírt, élvezet játszani és persze a közönségnek hallgatni. Ugyan csak szűk negyven év a különbség a darabok közt, de mennyire más és más világba kerülünk! Rahmanyinov sokszor a szentimentalizmus határait feszegető, sokszor keserűes hangütése, Prokofjev csípős humora és szakrasmusa teljesen ellentétes. Az egyik szerző még a romantikus hangzásvilágban teljesebben ki, a másik elutasította az érzelmességet. Nina Kotova már 11 évesen adott koncertet, lemezei jelennek meg, fesztivált alapított, tanít Texasban. Imponáló karriert futott be, koncertezik, neve jól cseng. Előadásában a Rahmanyinov-darab nagyon színes, ezt a csellista nem tudta megfelelően mutatni. Túl sokat bízott-hagyott a hallgató képzetére, nem érződik a mű tarka zenei anyagának megjelenítése, a pillanatonként változó hangulat forragsága. Rahmanyinov szédületes modulációinál nemhogy elakad a szavunk a tolmácsolás hallatán, de mintha egy-egy konvencionális, jelentéktelen dallamfordulatot játszana a művésznő. Nem tudunk a mű büvkörébe kerülni, a zenei anyag atomjaira hullik. A Prokofjev-szonáta jobban elkopott pillanatokkal telik, hol sejtelmes, diabolikus, hol étellel teli az előadás. Talán ez a világ Kotova sajátja, aki le sem tagadhatná az orosz iskola hatását, de itt is hallunk mára korszerűtlenné vált rácsúszásokat. „Kis színészent” két Csajkovszkij-átíratot kapunk, kellemesen megragadott atmoszférával szólalnak meg a rövid darabok. Kotova partnere Fabio Bidini, aki remek zongorista, nagyszerű kamarapartner, szerepe itt sokkal súlyozottabb, mint a csellistáé, ő viszi előre a szonátákat.

Lehotka Ildikó

Warner – Magneoton
0190295924607

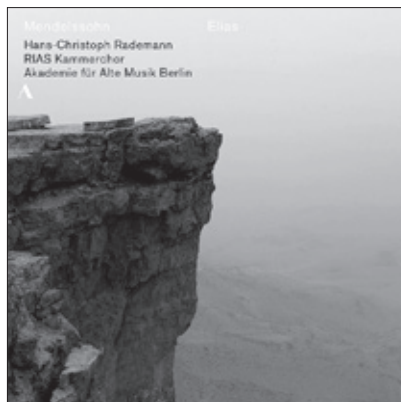

C. P. E. BACH: FUVOLAVERSENYEK
Emmanuel Pahud, Kammerakademie
Potsdam, Trevor Pinnock

Ki mozoghatna otthonosabban Nagy Frigyes híres Sancoussi Palotájában, mint a Kammerakademie Potsdam? S ki reprezentálná jobban a néhai porosz királynak, Brandenburg szigorú tekintetű választófejedelmének udvari muzsikáját, mint Carl Philipp Emanuel Bach? S ki lehetne ideális előadója e fuvolára és vonószerekre írt koncerteknek, ha nem a Planéta legkeresettebb fuvolista, Emmanuel Pahud, valamint a brit hadastyán csembalista-karmester, Trevor Pinnock? A másodszületett Bach-fiú az 1730-as évek végén került a porosz udvarba, szinte egy időben II. Frigyes trónra lépésével. S bár a fejedelmnek többnyire a folytonos túlerővel vívott háborúk kötötték le a figyelmét, köreiben a zenét sem hanyagolták el. S míg az uralkodó korának talán legnagyobb reformere volt, udvari zeneszerzője lassan és megfontolva haladt az újítás meredek grádcisain. Meglehet, éppen a versenymű, mint műforma volt az a terület, ahol a leginkább maradandót alkotott pályájának 1738-tól '68-ig tartó, azaz éppen három évtizedet átölelő berlini szakaszában. A fuvolára írt koncertok is jól jellemzik a kort és a helyszínt, melyben születtek. Ahogyan a porosz királyi haderő, úgy a potsdami zenekar is a kontinens legjobbjaival konkurált az idő tájt, s akadt benne számos hangszeres virtuóz, akik számára a komponista bátran írhatott az instrumentum határait feszegető szólókat. Pahud kezén ezen legnehezebb futamok is könnyednek tűnnek, hiszen játéka végig elegáns, választékos és stílusos, a kifejezés gördülékeny, felszabadult. A kíséret sem éppen meleg és visszahúzó, mint inkább erőteljes. A „porosz rokokó” ezen gyöngyszemei ma aligha nyerhetnének hitelesebb tolmácsolást.

Balázs Miklós

MENDELSSOHN: ELIAS
Hans-Christoph Rademann, RIAS
Kamarakórus, Hans-Christoph Rademann

Charles Rosen Mendelssohnt a giccses vallásos zene megteremtőjének nevezi. Hogy igaza van-e a neves zenetudós, a kétlemez felvétel alapján eldönthetjük. Mendelssohn két oratóriumot írt, a 43 számból álló Éliás bemutatóját a szerző szavaival közvetítve „lankadatlanul feszült érdeklődéssel” követte Birminghamben a közönség 1846-ban. Mi is lankadatlan figyelemmel kísérjük végig a művet, az élő koncertfelvétel egészen fantasztikus. Mendelssohn nem mindennapi megoldásokat használ az oratóriumban; a darabindítás nem szokványos, a nyitányt egy rövid tenor-recitativo előzi meg, s a kórusrecitativo szerepeltetése nem bevett szokás. Néhány elemző harsánynak tartja a művet, de nem ilyen interpretációt kapunk – nem a sokszor hallott, mindenre ráhúzó előadási sémákat kéri a karmester; minden számnak megvan az íve, a kisebb-nagyobb csúcspontok egyúttal tagolnak is. Nagyszerűek a tempóváltások, az atmoszféra-teremtés, a hatalmas kórusblokk, az ellentétek, egy-egy szakasz zárása. A nagyívű dal-lamok végigvitt folyamata, a váratlan fordulatok, a dinamikai megoldások a mű szépségét kiemelik, a zenekari színek szépek. Maximilian Schmitt énekl a tenorszólistát, rendkívül kifejezően, Marlis Petersen a szoprán-, Thomas Oliemans a baritonénekes – mindketten jól tolmácsolják szólamukat. Lioba Braun hangképzése kevésbé tetszetős, a regiszter-váltások nem zökkenőmentesek. Az énekkar remek, hatalmas erejű tömbököt, máshol egészen lágy pianókat hallunk. A zenekar elsőrangú, Hans-Christoph Rademann irányítása alatt felejthetetlen koncertélményt kaptak a szerencsések, nekünk pedig a lemez bizonyítja az előadás hőfokát.

Lehotka Ildikó

IN WAR & PEACE – JOYCE DIDONATO
Il pomo d'oro, Maxim Emelyanychev

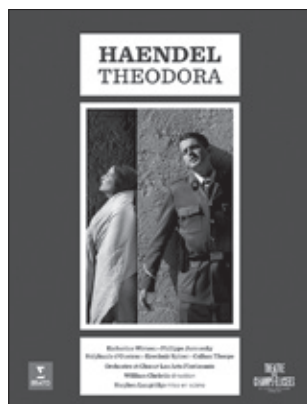
„Háborúban és békében – zene általi harmónia”. Így szól teljes címe az amerikai mezzoszoprán csillag legújabb CD-jének, amely műsorválogatásában is békés összhangot kíván teremteni a 17. századi kora barokk (Monteverdi, Purcell) és a 18. századi belcanto kor „Hochbarock”-ja (Händel, Leo, Jommelli) között. Leo Andromacájának áriája, amelyből most először készült hangfelvétel (akárcsak Jommelli Attilio Regolójának két részletéből), azután drámaiban, hogy ne mondjam: hisztérikusabban is állítja szembe egymással a háború s a béke hangjait, mint egy-egy Händel ária DaCapo-formája (de ettől még a „kedves szász” a nagyobb zeneszerző – a sokkal nagyobb...!). Népszerű számok – „When I am laid in earth” (Purcell: Dido and Aeneas) vagy „Lascia ch'io pianga” (Händel: Rinaldo) – férnek meg itt békésen olyan, kevésbé ismert gyöngyszemekkel, mint az „Oh! lead me to some peaceful gloom” (Purcell: Bonduca, or The British Heroine) vagy a „Lead me, oh lead me to some cool retreat” (Händel: Susanna – csupán ez utóbbi szépségéért is muszáj e lemez szeretni...). Mint ahogy a felvételen mindvégig békés egyensúly teremődik DiDonato gazdag, csöppet sem „androgín” éneklése s a régizene-játék unoka-generációjába tartozó eredeti-hangszeres együttes, a Maxim Emelyanychev vezette Il pomo d'oro „al secco” előadásmódja között is (ha ugyan csembalista vezetőjük, ez az ifjú, orosz zseni nem inkább már a dedunokák nemzedékét alkotja). Napjaink „káoszának közepette Ön hogyan talál békére?”, szegezi nekünk kérdését maga írta esszéjében Joyce DiDonato. Végül, a kísérőfüzet utolsó lapján elárulja saját receptjét: „I love”...

Mesterházi Máté

Warner – Magneoton
2564627679

Accentus – Mevex
ACC 30356

Erato/Warner – Magneoton
0190295928469

HAENDEL: THEODORA

Watson, Jaroussky, D'Oustrac, Spicer, Thorpe, Les Arts Florissants, William Christie

Mióta William Christie 1996-ban Glyndebourne-ban Peter Sellars rendezésében elvezényelte a Theodorát, azóta Händel e kései (1750) s mindmáig méltatlanul keveset játszott oratóriumát nem nevezhetjük fehér foltnak a barokkzene-játszás térképén. És most íme, egy újabb remek kiadvány, ezúttal a párizsi Théâtre des Champs-Élysées 2015-ös előadásáról, amely módot ad rádöbbennünk: milyen csodálatos zene ez! A szövegíró Thomas Morell szerint a 64 éves komponista maga a legjobb oratóriumának tartotta. Stephen Langridge nemesen egyszerű rendezésében és a nemrég Budapesten járt a „Virágzó Művészetek” csodás hangszereiseinek és kórusának megszólaltatásában mi is hajlunk arra, hogy a zeneszerző óriás egyik legszebb és talán legszemélyesebb művének halljuk. Viszonylagos népszerűtlenségét valószínűleg nem a szokatlan, mert kora keresztény témája okozta (mint azt Händel maga is vélte), hanem inkább tragikus, halk, g-moll befejezése (és alaptónusa!), amely a két főhős – Theodora, „the Princess of Antiochia” (Katherine Watson, szoprán) és barátja, a római hadsereg tisztjeként is titkon keresztény hitre tért Didymus (Philippe Jaroussky, kontratenor) – vértanúságának szól. A történetben fontos szerepet játszik még a címszereplő bizalmasa, Irene (Stéphanie d'Oustrac, mezzo), valamint a keresztényeket Diocletianus császárnak való áldozásra kényszeríteni akaró, majd parancsa megtagadását prostituálással büntető római helytartó, Valens (Callum Thorpe, basszus). A legérdekesebb szerep mindazonáltal a tenoristának jut: a vallási toleranciáért síkra szálló római tiszt, Septimus gyönyörű áriáit a horvát Kresimir Spicer énekli varázslatosan.

Mesterházi Máté

Erato – Magneoton
0190295889906

PERGOLESI: ADRIANO IN SIRIA

Fagioli, Basso, Mynenko, Capella Cracoviensis, Jan Tomasz Adamus

Pergolesi életművét elintéztetnek vesszük Az úrhatnám szolgáló című intermezzóval, vagy az állítólag halála előtt írt Stabat materrel. Operái, egyéb művei feledésbe merültek mára, de a szerző kedveltségét jelzi, hogy halála után sok darabot neki tulajdonítottak. Négy, bizonyíthatóan Pergolesi által írt opera seria közül a harmadik már határozott zeneszerzői megoldásokat tartalmaz, a drámaiság, a koloratúrák értő használata kiemelkedő. Az Adriano Szíriában című opera első előadásán az igen nehéz természetű Caffarelli tolmácsolta Farnaspe szerepét, nem is kell mondanunk, hogy a legnehezebb énekelni valókkal. A Metastasio szövegére írt mű Erzsébet spanyol királynő születésnapjára készült. A háromlemezes kiadványon remek énekeseket hallunk, akik a gyakran hosszadalmas recitativókat is képesek megtölteni léttel. A lemezen igazi kontratenor-parádét hallunk. Farnaspe megszégyesítője, Franco Fagioli koloratúrái a hallgatót bámulatra készítetik, a hang a végletekig rugalmas, és csodaszép. Kétségtelen, hogy Farnaspe az opera központi figurája, a szerző az utolsó, a szerelmesek egymástól búcsúzó duettjében többször a férfi kapja a magasabb hangokat. Fagioli tolmácsolása jelzi a szerep fontosságát, néha egy hajszállal, de hamarabb belép. Az eredetileg en travesti címszerepet Yuriy Minenko énekli, remekül. A tenor Juan Sancho Osroa megformálójaként kiváló, virtuóz futamai bámulatosak. A hölgy szereplők, Romina Basso), Diliara Idrisova és Cigdem Soyarslan (Aquilaóként) érzékenyen formázzák szerepeiket, a lágyágot kell elsősorban kiemelni. A Capella Cracoviensis zenekari játéka mindazt a kellemet, erőt mutatja, amit a partitúra megkíván. Jan Tomasz Adamus irányításával kitűnő lemez született.

Lehotka Ildikó

Decca – Universal
483 0004

MOZART: DON GIOVANNI

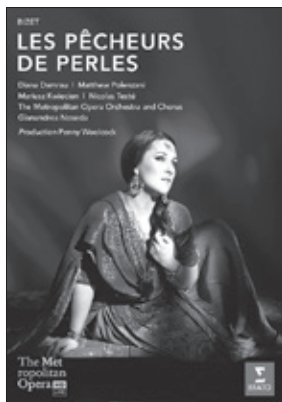
Musica Aeterna, Theodor Currentzis

Ma már nincs mit csodálkozni azon, ha a peremvidékeken is születnek világszínvonalú produkciók. Az információbőség révén könnyedén nyomon követjük egyik-másik, korábban marginálisnak mondott műhely kivirágzását. A nagyjából egymillió lélekszámú Perm városa még éppen az Urálon innen, de már a hagyományos európai kultúrcentrumokon túl növesztette Musica Aeterna nevű zene- és énekkarát odáig, hogy ma a glóbusz legjelesebbjeivel versenyez. Az operajátszás Permbe már az 1870-es években megindult, de a cári és a szovjet időkben megmaradt afféle „vidéki dalszínház” státuszban. Jókora befektetéssel a hátuk mögött immár komoly tényezővé emelkedtek a világ operajátszásának színpadán. A zenekar vezetője, s egyben az Operaház művészeti igazgatója egy ambiciózus és elkötelezett dirigens, a görög származású, mára orosz lett Theodor Currentzis. A Musica Aeterna pedig különleges együttes: válogatott muzsikuskok alkotják, de hangszerkészlete is irigylésre méltó. Barokk kori kópiák és modern instrumentumok egyaránt szolgálnak a kezek között, repertoárjuk az operák mellett a szimfonikus irodalomra és az oratóriumokra egyaránt kiterjed. Egyaránt otthonosan mozognak Mozart, Csajkovszkij vagy Stravinsky muzsikájában. Mozart Da Ponte-operáiból készített felvételeiket meleg hangon méltatta a szakajtó, mint olyan előadásokat, melyek a legjobb korhű olvasatokkal (Norrington, Gardiner, Jacobs) összevetve is megállják a helyüket. A most megjelent Don Giovanni ügy szintén mestermunka: a zenekar tempósan és feszesen játszik, a produkció tömör, tartalmas, végig izgalmas és szípkázó. A remek hang adottságokkal bíró énekesek pedig a közvetlen élvonalból valók.

Balázs Miklós

Sony Classical
88985316032

BIZET: GYÖNGYHALÁSZOK

**Damrau, Polenzani, Kwiecien, Testé,
Metropolitan Opera, Gianandrea Noseda**

A Metropolitan Opera 2015/16-os évadának egyik sikeres felújításaként idézhetjük fel DVD-n e Gyöngyhalászokat. A makulátlan szereposztás hangcsodái mellé avatott karmestert és szemet gyönyörködtető színrevitelt is kapunk. Utóbbi Penny Woolcock argentin születésű, brit nemzeti-ségű rendezőnő munkája, aki csak az utóbbi tíz évben fordult az operarendezés felé. A MET-ben sem ez az első komoly megbízatása, emlékezhetünk a 2008-as év szenciációjára, John Adams Doctor Atomicjára, de a nevéhez fűződik a Klinghoffer halálának merész filmadaptációja is. Bizet daljátékát az Angol Nemzeti Opera számára vitte színe néhány éve, ennek a némileg átdolgozott változatát utaztatta New Yorkba két évvel a londoni bemutató után. A Ceylon szigetén játszódó, markáns keleti illatokkal fűszerezett zenedráma cselekményét tekintve ugyan nem túl eredeti, ám a zenéje nagyon is az. Bizet operája a maga korában szolid sikert aratott, azonban ma már tisztán kirajzolódnak az erői: a dallamgazdagság és az érett hangszerelés, mellyel a tragédiát kíséri. Woolcock mérsékelten modernizáló, üdítően színes és élénken tetszetős látványvilága remek háttérrel kínál az énekeseknek. Diana Damrau koloratúrszopránja napjaink egyik legjobbja, gyönyörű, intakt hang, kifogástalan technikával. Matthew Polenzani az utóbbi években a MET vezető lírai tenorjává avaszták, ezúttal is hamar meggyőz minket, hogy szép hanggal rendelkező, kiválóan képzett énekesrel van dolgunk, ahogyan az ugyancsak remeklő lengyel bariton, Mariusz Kwiecien is menyerő, karizmatikus hang alakítást nyújt Zurga szerepében. Noseda dirigálása pedig példaadó: egyaránt képes kibontani a darab drámai és lírai mélységeit. *Balázs Miklós*

Erato – Magneoton
9029589361

PUCCINI: MANON LESCAUT

**Netrebko, Eyvazov, Piña, Bécsi Állami
Opera, Münchener Filharmonikusok,**

Marco Armiliato

Fény és árnyék. Nem csak a történet, a lemez is. Anna Netrebko lágy, de testes hangjával, a finom árnyalásokkal és kivételes lebegtetésekkel egészen rendkívüli. Callas (Serafin) igényessége és Rautio (Maazel) szlávossal jellege a legmagasabb fokon. Férje, Yusif Eyvazov más kategória, Netrebko ritka adottsága és rendkívüli kontrollja mellett nincs könnyű helyzete. De nagyon szépen helytáll, éneklése szenvedélyes és relatíve igényesen kidolgozott. Armando Piña azonban gyenge Lescaut, zavaró a túlzott vibrato, a régies manírosság, s érthetetlen a választás, hiszen jó baritont találni. Öröm hallani Vörös Szilviát a madrigalista rövid szerepében, nagyon szépen helytáll. Marco Armiliato a zenekart igényesen tanította be, s olykor kifejezetten finoman dirigál, kerülő a bombasztikusságot, szép részeket teremt. A Cortese damigella kezdetű kettős és sok további rész a nyugodt, kimért tempó miatt kivételes. Szép a hangzás, de zavaró, hogy a produkciót állandóan taps töri meg. A madrigál után valaki tapsolni kezd, aztán az rögtön elhal, nyilván Armiliato már inteni kezdett. De miért maradt így bent? Ha már spóroltak a stúdiófelvételen, legalább vágták volna ki a tapsokat, s ha kell, vették volna fel utóbb a néhány problémás részletet. A probléma azonban nemcsak a hangzást érinti. Főleg a II. felvonás meg-megtörik, s ez érezhető a dirigáláson, az énekesek átélésén is. Ahol nem akad meg az előadás, érezhetően töretlenebb a folyam, s nagyobb az átélés. Nem lehetett volna bejelenteni, hogy lemezfelvétel készül, csak a felvonások végén lehet tapsolni? Így most itt van egy kivételesen produkció, részben igen gyenge kivitelezésben. Érthetetlen, hogy miért. *Zay Balázs*

Deutsche Grammophon – Universal
4796828

BERG: LULU

**Petersen, Graham, Brenna, Groves,
Metropolitan Opera, Lothar Koenigs**

„Számomra a Lulu a vágy törekénységéről, lehetlenségéről szól” – jelenti ki a DVD-t és Blu-ray-t is tartalmazó album kísérőfüzetében az előadás rendezője, William Kentridge, világhírű dél-afrikai videóművész. Majd alapgondolatát így bontja ki: „Lulu a férfivágy tárgya, márpedig ő nem tud az lenni, aminek a férfiak képzelik. Hisz nem lehet egyszerre femme fatale és ugyanakkor hűséges, szolid feleség, mint ahogy a férfiak sem lehetnek soha olyanok, amilyenek Lulu reméli őket. S a vágyak ez a lehetlensége itt mindig katasztrófához vezet... Bizonyos értelemben nagyon szemérmetlen ez a mű. A szex realpolitikájáról szól: a vágyat irányító mechanizmusról. Ám egyben igazi opera is, amelynek a végére hullák sora hever a színpadon.” A produkció különleges képi világáról pedig Kentridge a következőket mondja: „A háttérképek grafikailag az 1920-as, '30-as évek német expresszionizmusát idézik. A legfőbb hordozóeszköz a tinta – tintarajzok és néha fametszetekké vagy linómetszetekké átalakított rajzok. Lényeges még egy fekete színnel hevesen mozgó ecsetvonás, az opera erőszakosságának vizuális megfelelője. Mintha a fekete tinta mindazon vérré válnék, amely a mű folyamán kifirócsken. Úgy hasít bele az ecsettel föl vitt tinta a papír fehérségébe, mint ahogy a kés hatol a húsba. Max Beckmann, Max Pechstein és Otto Dix fametszeti inspiráltak...” Ám nem kell megijedni: Kentridge-nek rendezőtársa is akadt (Luc de Wit), aki mindeközben valódi, húsvér figurákat állított színpadra. Mind egyikük kitűnő, ám mindjárt közt legremekebb Marlis Petersen a címszerepben. Csodás az ő Luluja, még ha talán nem oly elemi módon amorális is, mint a Patricia Petiboné... *Mesterházi Máté*

Nonesuch – Magneoton
7559-79453-7

**J. S. BACH:
A FÚGA MŰVÉSZETE**
Karosi Bálint – orgona,
csembaló, klavichord
Hungaroton

HCD 32784-85

A 2008-as lipcsei nemzetközi verseny győztese ismét Bach-felvétellel jelentkezett. A több funkcióban (organista- és csembalójátékos, karmester, zeneszerző) egyaránt aktív Karosi ezúttal A fuga művésze sok hipotézisre alkalmat adó ciklusát rögzítette. A sokat vitatott tételsorrendet úgy oldotta meg, hogy az első II orgonán szerepel az első korongon, a másodikon viszont az általa „leglogikusabb és zeneileg legkielégítőbbnek ítélt” sorrendben következik a folytatás, két csembaló és egy klavichord közreműködésével. A valamennyi hangszerezen áttekinthető szólamvezetéssel megszólaltatott tételek után a torzóként fennmaradt tétellel ér véget (pontosabban: abbamarad) a hallgatnivaló, ami filológiaiag maximálisan korrekt ugyan, de a Bach-muzsika rajongója számára frusztráló befejezés. *FK*

**LISZT – TAUSIG:
FAUST-SZIMFÓNIA**
Lajkó István – zongora
Hungaroton

HCD 32792

Liszt Ferenc életművének egy jelentős részét átíratok teszik ki: kortársai nagy apparátusú alkotásainak részleteit dolgozta át zongorára, melyeket rendszeresen játszott hangversenyein. Az átírt darabok

széles körben való népszerűsítésével felbecsülhetetlen szolgálatot tett kora számos zeneszerzőjének. Lajkó István Liszt-lemezén is egy átírat szólal meg, ám ezúttal nem szerzői átíratról van szó: Carl Tausig, Liszt egyik legtehetségesebb tanítványa végezte el a mestere egyik fő művének tartott – eredetileg zenekarra és férfikarra írt – Faust-szimfónia átírásának aprólékos munkáját. Lajkó István világpremiert jegyez a szimfónia zongoraátíratának felvételével. Előadása lenyűgöző, és – mivel Liszt zongorajátékáról nincsenek felvételek – megsejteti azt az előadói légkört, melybe a Faust-szimfónia beleszületett. *KI*

**J. S. BACH LANTSZVITJEI
– GITÁRON**

Csáki András – gitár
Hungaroton

HCD 32772

Négy lantszvitet hallunk a lemezen. A kísérőfűzetben Csáki közérthető stílusban avatja be hallgatóit a hangnemválasztásokon túl mindazokba a megfontolásokba, amelyek ezt az interpretációt eredményezték. Kiderül, hogy a mind koncertezőként rutinos, mind a stúdió-környezetben otthonos művész a felvétel-készítés sajátos lehetőségeivel élve több alkalommal módosította hangszere hangolását, a dúsabb hangzás érdekében. Ennek meg is lett az eredménye: szép tónusú, magvas hangon sorjáznak a változatos hangulatú-karakterű tételek. Zengenek az akkordok, és énekelnek, néha beszédszerűen, a dallamok. Csáki játéka egyszerre gyönyörködtet és ad intellektuális élményt. A gitáros hangképzés sajátos „nyikorgó” zöreje csupán ritkán zavaró – a mikrofon-beállítás módosításával ezt is csökkenteni lehetett volna. *FK*

GLOWING SONORITIES
Györi Noémi – fuvola,
Csillagh Katalin – zongora
Hungaroton

HCD 32767

Csupán a címben ígért különleges élménnyel marad adósunk a felvétellel, amelynek kísérőszövege imponáló magabiztossággal ajánlja a hallgatnivalót. Három romantikus kompozíciót (Schubert, Reinecke, César Franck) kínálnak, eredetiben vagy átíratként. A kétségkívül mesteri fokon játszó hangszerek előadásában vélhetően a perfekcióra törekvés fogja vissza az élő muzsikálás közvetlenségének élményét. Minden helyén van, de gyakran áttűnik a zeneileg kidolgozott produkció mögött a biztonsági háló, így az izzás is többnyire takarékon működik. Az előadók inkább illusztrálnak, szemléltetnek, mintsem atmoszférát teremtenek. Minden plasztikusan érzékelhető, a kis formarészek egymásutánja csak úgy, mint a moduláló, vagy épp hangnemben maradvá kalandozó harmóniamenetek. Mesterkurzus intellektuálisan átgondolt produkcióira emlékeztet. *FK*

CHERUBINI: REQUIEM
Carlo Maria Giulini
Profil – Karsay és Társa

PH 16056

Carlo Maria Giulini első stúdiófelvételét kínálja a lemez, történelmi érdekességet hallgathat meg az érdeklődő. Érdemes a műben is elmerülni, ahogy az interpretációban – bár a hangtechnikai minőség nem töké-

letes. Cherubini c-moll Requiemje azon kompozíciók közé tartozik, melyeknek igenis van létjogosultságuk a koncertprogramokban, hiszen a darab csodálatos, rendkívül intenzív, Beethoven és Berlioz is elismerte. A műben nincsenek énekes szólisták, csak négyzólamú vegyeskar, a hangszerelés, a dallamvezetés hihetetlenül kifejező. Az 1952-es felvételen a Santa Cecilia zenekarát és énekkarát halljuk; ahogy a mű, úgy az előadás is minden pillanatában ihletett, csodálatos zenei megoldásokkal találkozunk. A kórus hangzása homogén, a tenor szólam nem éles vagy hamis, a hangtömbök mellett a pianók is érzékletesek. *LI*

**ALESSANDRO SCARLATTI:
IL TRIONFO DELL'ONORE**

Carlo Maria Giulini
Profil – Karsay és Társa

PH 16055

Az első fennmaradt nápolyi opera buffa rövidített változatában mélyedhet el az érdeklődő, nem mellesleg Carlo Maria Giulini első operafelvételében. Alessandro Scarlatti vérből, humorban nem szűkölködő darabja, A becsület diadala a bemutatón utáni három hónapban 18-szor szólalt meg, a kissé Don Giovannira emlékeztető történet hallatán nem is érdemtelenül. A négy esküvővel záródó történet komikus félreértések, féltékenység pergő jeleneteivel követi egymást, remek énekesi megoldásoknak teret adva. Scarlatti zenéje pezseg, a drámai elemekben ott van a vidámság, a paródia, a szerző szinte még a barokkot is kifigurázza. Vibráló, energikus a tolmácsolás, az énekesek nem szégyellik a nem operás megoldásokat, érezhető, hogy lubickolnak a szerepükben. A régizenei előadásmóddhoz ragaszkodóknak is felhőtlen, tartalmas szórakozást nyújt a felvétel. *LI*

OH, BOY!
Marianne Crebassa,
Mozarteumorchester,
Marc Minkowski
Erato – Magneton
 0190295927622 ●●●●○

Találhatóbb és figyelemfelhívóbb címet aligha kaphatott volna az a lemez, melyen 16 áriát hallunk 13 daraból, kilenc zeneszerzőtől (Mozarttól hat ária szólal meg). Oh, Boy – olvassuk a lemezborítón: Marianne Crebassa castrato-, illetve nadrágszerepekből válogatta össze lemezének remek, változatos anyagát. Fiatal fiúk érzéseit halljuk, melyek jó esetben vagy megnevettetik vagy megrikatják a közönséget. Crebassa egyelőre nem minden áriában képes láttatóan tolmácsolni a szöveg jelentését, bár kétségtelenül találunk nagyon jól megfogott részleteket. A fiatal énekes nő technikája jó, a hang szép, különösen a magas tartományban. Egyelőre hiányzik a könnyedség, a játékoság, Crebassa nem tud elszakadni a kottakép rigorózusságától (Meyerbeer, Hahn). A zenekari támaszt a Marc Minkowski vezette Mozarteumorchester Salzburg adja. *LI*

MENDELSSOHN:
SZIMFÓNIAK
Freiburgi Barokk Zenekar,
Pablo Heras-Casado
Harmonia Mundi – Karsay
és Társa
 HMC 902228 ●●●●●

Merész vállalkozás a barokk muzsikán nevelkedett Freiburgi Barokk Zenekartól, valamint karmesterüktől, Pablo Heras-Casadótól, hogy egészen az

1830-as évekig tolják ki érdeklődésük horizontját. Első hallásra csakugyan váratlan benyomás Mendelssohn szimfonikus munkáit ilyen, talán kissé szokatlan hangszínekkel megszólaltatni. A végeredmény azonban meggyőző: a muzikalitást úgysem írja felül semmi. Sem a vélt vagy valós korhűség, sem a lombikban végzett kísérletek egyszeri izgalma okozta eufória. Amitől Mendelssohn két „külhoni” szimfóniája (az Olasz és a Skót) ezen olvasatai igazán hatásosak, az minden látszat ellenére is a zeneiség. Aprólékos gondossággal kicsiszolt, míves előadásokat ezek, friss tempókkal, átgondolt, következetes dinamikával, s az elvárt játékinzítással. *BM*

**CHOPIN: E-MOLL ZONGORA-
 VERSENY, NÉGY BALLADA**
Seong-Jin Cho,
Gianandrea Noseda
Deutsche Grammophon –
Universal00
 4795941 ●●●●○

Úgy tűnik, a fiatal kínai zongoristákhoz Chopin áll a legközelebb. A zongoraverseny előadása igen jó. Noseda nagyon jó, lágy, egyúttal összeszedett kíséretet ad. Cho billentése tiszta, kiemelkedik a chopini zene melankolikus parlandónak nevezhető sajátosságának szép kivitelezésével. A tiszta billentés érzékeny játékkal párosul. A négy ballada azonban némi csalódást okoz, hiányzik Cho első – a varsói Chopin-versenyen élőben rögzített – előadásainak határozottsága, mellyel együtt a transzparens hangkép intenzív hatása volt. Itt Cho hajlik a elhalkulásra: ez persze alkalmat ad a kontrasztosság érzékeltetésére. Cho azonban ilyenkor kevésbé eredeti. Vitathatatlanul delikát zongorajátékot hallunk, ugyanakkor a balladák valódi megragadásához több őszinteségre és saját átélésre van szükség. *ZB*

**AIDA GARIFULLINA –
 SZOPRÁN**
ORF Szimfonikus Zenekar,
Cornelius Meister
Decca – Universal
 4788305 ●●●●●

Nagy felfedezés. Gyönyörű, minden regiszterben egységes, finoman testes, lágyan mélybe hajló hang, kifogástalan technika. A lemez koncepciója: orosz romantika, különös tekintettel annak orientalista ágára, ennek francia alapvetése (egy Gounod-ária és Delibes Csengettyűáriája), valamint népi gyökerei (egy tatár és egy kozák népdal), végül kései utóhatása (Moszkva melletti éjszakák). Garifullinában megvan Jessye Norman puha lágysága, mely magába fog nyelvet és magasat, szoprán, mely altnak is tűnik, magasra törve nem vékonyodik. Ahogy lenni szokott, e hang remek az orosz repertoárhoz, de nem csak ahhoz. Sőt, francia-olasz vizeken sajátos, de egyáltalán nem kifejezetten oroszos. Nomen est omen: remek Aida lenne, épp Norman-szerű (akivel élő felvétel van csak). A domináns lágysághoz erő és konzisztencia társul. *ZB*

DVOŘÁK: TRIÓK
Trio Wanderer
Harmonia Mundi – Karsay
és Társa
 HMC 902248 ●●●●●

A borítón szerény méretű matrica: a Trio Wanderer idén ünnepli 30 éves fennállását. A három alapító tagból – valamennyien a párizsi Conservatoire korábbi növendékei – ketten még ma is közreműködői az együttesnek,

csupán a hegedős posztján volt váltás még 1995-ben. Az elmúlt negyedszázadban lemezre vették csaknem a teljes zongorás trió-irodalmat, köztük olyan ritkaságokat is, mint Copland, Chausson vagy Arenszkij művei. Legújabb lemezükön Dvořák két utolsó zongorahármasát rögzítették; köztük a „Dumky” becenévre hallgató, töretlenül népszerű e-mollt, valamint a jóval ritkábban hallható, mégis figyelemre érdemes f-mollt. Elegáns, hangulatos, jó ízléssel megragadott előadásokat hallani, a Wanderer leginkább a zene természetes hullámzását követve muzsikál. Választékos modorban, ugyanakkor erőlködés nélkül, s mégis kellő energiával. *BM*

R. STRAUSS:
ALPESI SZIMFÓNIA
Kent Nagano
Farao Classics – Mevex
 108091 ●●●●○

Kent Nagano és a Götteborgi Szimfonikusok együttműködésének kezdetei az 1990-es évek elejére nyúlnak vissza, állandó vendégkarmesterként azonban csak 2013 óta tevékenykedik Nagano Svédországban. Így közös munkájuk első hanglemeze megjelenése ez a korong, melyet a tervek szerint továbbiak követnek majd. A zenekar műsorán eddig meglehetősen ritkán szerepeltek Richard Strauss nagyszabású szimfonikus művei, ezért nem csoda, ha az együttes kissé idegenül mozog ebben a burjánzó, sűrű és dagályos zenei légkörben. Nagano – aki persze maga sem született Strauss-dirigensként vívta ki a világhírt – nagyvonalúan, sőt türelmesen, mondhatni, kényelmesen, neutrálisan dirigál. Semmi rendkívülit nem ígér, viszont „üzembiztosan” hozza a szélesen hömpölygő straussi hangfolyamokat, melyben a szolgálatkész götteborgiai lelkesen követik őt. *BM*

SIMON GÉZA GÁBOR:
A ZENETUDOMÁNY MOSTOHA-
GYERMEKE
A JAZZ HATÁSA
MAGYARORSZÁGON 1920–1950
Magyar Művészeti Akadémia,
Budapest, 2016.
214 oldal, CD melléklettel

Az elmúlt év végén jelent meg Simon Géza Gábor 38. kötete. Az idén hetvenedik életévét betöltő szerző (közeli ismerőseinek csak SGG) a magyar jazz megszállott kutatója, aki saját bevallása szerint 17 éves kora óta hangyaszorgalommal gyűjt minden, a műfajjal kapcsolatos tárgyat. Legyen az lemez és/vagy más hanghordozó, könyv, kotta, plakát, kézirat stb. A bő fél évszázad alatt megszámlálhatatlan előadást tartott idehaza és külföldön, cikkeket írt, rádióműsorokat szerkesztett, koncerteket és jazzkutatási táborokat szervezett, lemezeket adott ki. Megalakította a Magyar Jazzkutatási Társaságot és létrehozta a Jazz Oktatási és Kutatási Alapítványt. És amint a bevezető mondatból kiderül, könyveket írt, szerkesztett. Munkássága során tett jó néhány meglepő felfedezést, egyes kijelentései időnként szinte sokkolták a jazz-társadalmat. Nem fogadta el azok nézetét, akik a magyar jazzt a Dália-korszaktól datálták. Sokan támadták, mások mellé álltak.

E hosszú felvezetés után a könyvre térek. A jazzkutatás – amint a könyv címe is hirdeti – valóban a zenetudomány mostohagyermek hazánkban. Ennek „megfejtése” nem céloz ebben az írásban. Legyen ez a könyv első lépés a be- vagy elfogadás irányában. A 214 oldalas, keményfedelű kötet nem kevesebbre vállalkozik, amint azt alcíme elárulja: a hazai jazz hatásának és hátterének három évtizedét mutatja be. Nem csupán magára a jazzre – koncertek, zenekarok, szólisták bemutatása, hanglemezek – fókuszál, hanem a társzművészetekben való feltűnését, megjelenését is bemutatja. Ezeket a következő fejezetekben tárgyalja: A jazz hatása a magyar nyelvű irodalomra, Jazz és képzőművészet Magyarországon, Film és jazz, filmjazz. Az irodalommal kapcsolatos rész a legterjedelmesebb. Ebben a részben található sok kuriózumot az olvasó. Valószínűleg sokakat meglep, hogy Karinthy Frigyes, a szocializmus éveiben indexen lévő Herczegh Ferenc, az újra felfedezett Márai Sándor, Móricz Zsigmond vagy a műveivel ismét reneszánszát élő Rejtő Jenő egyes írásaiban is megjelenik a jazz. A jórészt ismeretlen szerzők neveit nem is sorolom. Mindezt korabeli idézetekkel, a korabeli írásmód szerint közli a szerző.

A képzőművészettel foglalkozó részt 32 oldalon színes kotta- és könyvborítók, gramofonlemez címkék színes reprodukciói vezetik fel. Az alkotók között megtalálható az a Scheiber Hugó, akinek festményei manapság a képauciókon nagyon keresettek és magas áron találhatnak gazdára, valamint Vogel Eric, a híres jelmeztervező is. A rokon művészeti ágak közül

az építészetről (!) és a fényképezésről is szó esik. A jazz filmbeli megjelenésével csupán három és fél oldal foglalkozik. Ez érthető is, mert a téma feltárása és kutatása még folyamatban van.

A főcsapás iránya természetesen maga a jazz és művelőinek bemutatása az adott korban. Különösen izgalmas, helyenként talán megnevettető miként vélekedtek a kortársak a „mi a jazz?” kérdésben. (Bár tegyük a szívünkre a kezünket: ma sincs kőbe vésett definíciója a műfajnak, ami ráadásul fejlődik, gyarapszik.) Az 1920-as évektől több külföldi jazzband vendégszerepelt a fővárosban a Zeneakadémián, a Vigadóban és a nagyobb vidéki városokban. A Magyar Rádió már a kezdetektől élő jazz-közvetítésekkel szolgált a hallgatóinak. A jazz leghitelesebb megőrkítési formája a hangfelvétel, akkoriban a korlátozott időterjedelmű gramofonlemez volt. Ebben a témában Simon már korábban írt könyvet, itt most a szoros terjedelemben képest elég részletes leírást ad. Ugyancsak meglepő, hogy már 1926-ban jazziskolát alapítottak Budapesten, amelyet még más is követett.

A zenészek, zenekarok életéhez szorosan hozzátartozik a turnézás. Érdekes nyomon követni, merre jártak a mi jazzistáink és kik jöttek el hazánkba. Az első magyar jazzsztárok közül hatot – Beamter Jenő, Chappy, Fényes Kató, dr. Holéczy Ákos, Martiny Lajos és Tabányi Mihály – mutat be a szerző, valamint az eső magyar rádiós jazz-szerkesztőt, Pál Sándort. Egy szakkönyv elengedhetetlen része a név- és címmutató, a diszkográfia és a bibliográfia, ami áttekinthető formában megtalálható a kötet végén. Zenéről olvasni önmagában is szórakoztató, de legjobb, ha az adott témához megszólal a vonatkozó zene. A könyvhöz egy 21 számot tartalmazó CD-t mellékeltek, amely ritka hangfelvételeket tartalmaz magyar, osztrák és német gramofonlemez gyűjteményekből. A hangrestaurálást a gitáros Szabó Sándor végezte. A könyv szaklektora Binder Károly zongoraművész-zeneszerző, a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem jazz tanszékének vezetője.

A kötet véleményem szerint Simon Géza Gábor eddigi legjobb alkotása. Igyekezett eleget markolni és azt kellően megfogni. A rendelkezésre álló terjedelmet jól használta ki, a kötet olvasható. A már említett 32 oldalnyi reprodukció mellett a szövegben további képek egészítik ki a mondanivalót. A korai magyar jazz témáján elmélyedni kívánóknak megfelelő alapot, iránymutatást ad.

Nemes Nagy Péter

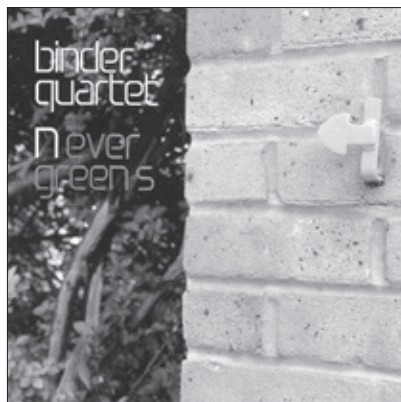
**DRESCH MIHÁLY/CHRIS POTTER
ZEA**

A felvétel ugyan a Müpában 2012 nyarán tartott felejthetetlen koncerten készült, de természetesen igazi Dresch-opusz, annak minden szépségével és összetéveszthetetlen egyediségével. A kvartett produkcióját tovább emeli egy másik szaxofonkolosszus, az amerikai Chris Potter vendégszereplése, aki nem csupán „sztárvendég”, de egyben bensőséges barátság és lelki rokonság is fűzi Misihez. Mindannyiunk kedves Misije, hatvanon túl is következetesen képviseli azt a dallam- és hangzásvilágot, amely a magyar népzenei kultúrából vezethető le. Az pedig külön meglepő, hogy Chris Potter milyen magas színvonalon sajátította el a magyar népzenei frazírozást, nem utolsósorban Dresch Misi segítségével. A két fúvós közötti teljes harmónia már az indító számban – Ed Blackwell Togo-jában – tetten érhető, de még inkább elmondható ez a kalotaszegi ihletésű, sodró lendületű Legényesről, vagy az Amott legel... és a Hazafelé című balladáról. Az impozáns hangszerzenál a legváltozatosabb párosításban szerepel: Dresch a tenor- és szoprán-szaxofon mellett természetesen a fuhunon is brillíroz, míg Potter a tenor mellett a viszonylag ritkán használt, de annál élvezetesebb basszusklarinét játékával büvöli a hallgatót. Két Potter szerzemény – a címadó Zea és a Free –, valamint az említett Togo mellett minden más darab Dresch-kompozíció. Lukács Miklós is káprázatos muzsikos, olyan érzélemmel és kreativitással játszik ezen a hangszeren, amire nincs példa a műfajban. Nem véletlen, hogy ma már egyenrangú partnere Charles Lloydnak, vagy Eric Harlandnak is. Virtuóz hangszerszólói nagyban járulnak hozzá az együttes sajátos koloritjához. A ritmustandemben itt még az időközben külföldre távozott Hock Ernő bőgőzik, és az évtizedek óta stabil Baló István dobol.

Márton Attila

BMC Records – MG Records
BMC CD 235

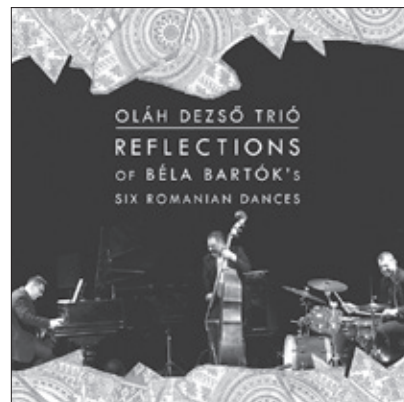
**BINDER QUARTET:
NEVERGREENS**

Ezen a lemezen minden olyan, amelyet egy jazzkedvelő csak kívánhat magának. Ezek közül a tulajdonások közül természetesen nem hiányozhat a meglepetés sem, amit ezúttal nem a felállás nyújt, hanem a repertoár. Binder Károly talán a Kontinentspiel óta sem szólistaként, sem zenekarvezetőként nem készített standard-lemezt, bár természetesen ráadás-számban, alkalmi vagy állandó duókban hallhattunk tőle ilyeneket. Persze arról se felejtkezzünk el, hogy Binder, aki 17 éve vezeti a Zeneakadémia Jazz tanszékét, ezeket az örökzöldeket, a jazzmuzsikus mindennapi kenyérét naponta oktatja. Negyedik éve működő kvartettje két volt tanszéki hallgatóval (Fonay Tibor – bőgő, Benkó Ákos – dob) és Borbély Mihállyal, zenei fivérével letér a járt útról, és ebbe nyilván belejátszott, hogy Borbély saját együttesével jelentős sikereket ért el hasonló szellemű feldolgozás-lemezekkel. A meglepetés a standardek felfogásában bontakozik igazán, azt persze nem lehet meglepőnek minősíteni, hogy egy erős etno-zenei réteg rakódik rá a mainstreamre, ezek főleg ritmikai és harmonizálási megoldásokban érhető tetten. Igazi Binder lemeze vall például a Green Dolphin... vagy az Autumn Leaves hangulatának, harmóniáinak dekonstrukciója, ahogy rá jellemző a perkusszív is. Meg ahogy a kavrtett tágas, a dekonstrukciót előkészítő bevezetővel, majd éles ritmusokkal, szűkített harmóniákkal teszi teljesen sajátjává a témákat. Az A-traint egy boogie-woogie mozdonnal húzzák meg, a Body and Soul egy esztám röntgensugaraival világítják át, Monkot kicsivel jobban tisztelik, szekundokkal mutatják meg a híres témáját, a búcsúzó Bye-Bye Blackbird igencsak (nyolcadokban) szedi a lábait. Binder tanár úr kvartettjével megmutatja: hogyan kell a standardeket eredetiséget és önazonosságot mutatón előadni.

Zipernovszky Kornél

Binder Music Manufactory
BMM 201604103515168

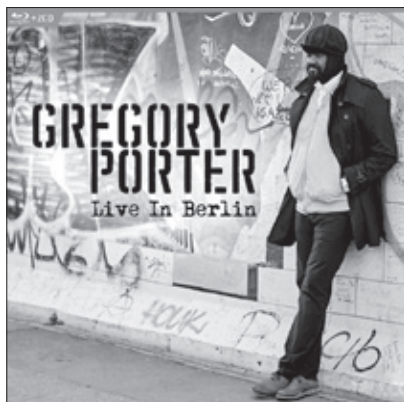
**OLÁH DEZSŐ TRIÓ: REFLECTIONS OF
BÉLA BARTÓK'S SIX ROMANIAN DANCES**

Bartók felszabadult. Mármost a szerzői jogi védelem alól. Művei megkötöttségek nélkül hozzáférhetők, előadhatók, adaptálhatók. A szabadság a jazzben is nagy mozgásokat indíthat el. Magyarországon legelőbb és legeredetibb módon Szabados György közelített a bartóki világhoz, újabban további muzsikuskok, így Lukács Miklós, Párniczky András, Babos Gyula, Juhász Gábor is jelentkeztek Bartókhoz kapcsolódó feldolgozásokkal, szerzeményekkel. Kodály-projektje után nagy zeneszerzőnkhez fordult Oláh Dezső zongorista is, akit a Román népi táncok ihlettek meg. Bartók saját gyűjtéséből 1915-ben formálta kompozíciójává a hat kis darabot, amelyből 1925-ben Székely Zoltán készített hegedű-zongora átíratot. A világszerte kedvelt és játszott mű önálló egységekből áll: Bottánc, „Öves” körtánc, Topogó, Bucsumi tánc, Román polka, Aprózó. Oláh Dezső triójával nem az eredeti mű jazzes interpretációjára, hanem a témák, zenei karakterek, jellegzetes harmóniák, táncos ritmusok által kiváltott gondolatok, képzetek, érzelmek kifejtésére vállalkozott. Saját módján, a jazz nyelvén. Így született az eredetileg öt-hat perces darabból 37 perces CD, amely már a bevezetőben jelzi az önálló megközelítés szándékát: a Bottánc dallama a zongora parlando, szemlélődő, a harmóniákat izlelő-kibontó, érintőleges felvezetésében szólal meg, hogy aztán a kiváló társak, Oláh Péter bőgős és Pecek Lakatos András ütőhangszeres belépésével adekvát, improvizatív jazz-muzsikává lényegüljön át. Az értelmezés-továbbgondolás igénye a Topogó lefogott húrú zongorahangjaiban és lüktető ritmikájában épp úgy megnyilvánul, mint a záró darab New Orleans-i ritmusaiban és Thelonious Monk diszsonáns témáját idéző akkordjaiban. Bartók szelleméhez méltó, fel-emelő, magyar-cigány jazz-zene.

Turi Gábor

Kortárs
ISRC HU-AFZ – 16-00001

**GREGORY PORTER:
LIVE IN BERLIN (DVD)** ●●●●○

Napjaink legnagyobb fekete énekes is eljutott a Berlieni Filharmónia modern épületébe, ahol elődök koncertjeit vették lemezre, mint Miles Davis vagy Dave Pike. Gregory Porter pályája későn indult, így üstökösként felívelő karriert mondhat magáénak – négy kitűnő albummal és egy Grammy-díjjal a háta mögött. A tavaly májusban adott nagyszerű koncert bátran felfogható az elmúlt hat év összegzéséként, hiszen az említett stúdiófelvételek repertoárjából származó 16 dal hangzik el a kétórás előadásban. A bársonyos, mégis érces hangú énekes-dalszerzőnek nincs szüksége „hozott anyagra”, albumain is legfeljebb egy-egy jazz-, vagy pop-standardet találunk. Ezúttal is mindössze Nat Adderley Work Songja képviseli a klasszikus jazzt, a Papa Was A Rolling Stone pedig a pop-songbookot, az összes többi saját szerzemény. Voltaképpen azt adja elő, amit az európai közönség – lemezeinek ismeretében – joggal elvárhat tőle. Egymás után sorjáznak híres, olykor a lemezek címadó dalai, mint a Be Good, a Liquid Spirit, a Take Me to the Alley, a Water című debüt-albumán hallható 1960 What?, vagy a Harlembe vezető útját felidéző On My Way to Harlem. És végre scattelni is hallhatjuk a croonert – ízlésesen, manírok nélkül. Porter művészsége igazi fekete zene: a soul, a blues, a gospel és a jazz sokszínűségét találjuk meg előadásában. Természetesen ezen a koncertjén is hűséges sideman-jei kísérték: Chip Crawford zongorista, Jammal Nichols bőgős és Emanuel Harrold dobos. (Ugyanezzel a felállással lépett fel két hónappal később a Veszprémfestén is.) Külön figyelmet érdemelnek a tenorszaxofonos Tivon Pennicott remek szólói. Magam is megrögzött CD-gyűjtő vagyok, mégis el kell ismerni, hogy képpel együtt még nagyobb élmény a produkció.

Márton Áttila

Eagle Rock – Universal
EREDV 1263

CHRIS THILE & BRAD MEHLDAU ●●●●●

A mandolin és a zongora éppoly szokatlan párosítás, mint együtt a bluegrass és a jazz. Ki gondolná tehát, hogy a két hangszer és műfaj találkoztatása működhet? Pedig nagyszerűen működik, legalábbis két olyan kiváló művész kezei között, mint Chris Thile és Brad Mehldau. A különbözőség gyönyörködtet. Brad Mehldau az egyik elsőszámú jazz zongorista a világon, Chris Thile pedig a progresszív bluegrass élőlovasa, aki mandolinon játszik és énekel. Kettejük stílusa egyvívásának éppen nem mondható, és nyilván éppen ezért izgalmas számukra a duóban zenélés. Valóban érdekes ez a felállás! Mehldaura egyébként is jellemzőek az intenzív, kicsit provokatív páros kollaborációk, gondoljunk csak Joshua Redman-nel vagy Mark Guiliana-val közös produkcióira! Ezekhez hasonlóan formabontó a Thile-lal közös formáció is, akivel 2011-ben és 2013-ban léptek fel párszor együtt, most megjelent lemezüket pedig 2015-ben rögzítették egy nagy sikerű New York-i koncertjük után. A különlegesség gyönyörködtet. A dupla albumon saját szerzemények, örökzöldek, Bob Dylan, Joni Mitchell és Fiona Apple feldolgozások hallhatóak. A régi amerikai gyökerekre és a jelenkor zenéjére tekeredik ez a változatos összeállítás, könnyed és humoros, sőt kissé talán szatirikus is. A jazz és bluegrass mellett a palettán helyet kap a country, a blues, a ragtime és a kortárs folk. Mindebből egy érzékeny, középtempós, mesélős, néhol kicsit melankolikus hangulat szintetizálódik, melyet a két zenész egyformán kifinomult muzikalitása teremt meg. Chris Thile tenorból időnként falstobba váltó énekhanga excentrikusnak hat, mandolinjátéka viszont érzelmes és éppoly részletgazdag, mint Mehldau zongora hangzása. A kettő egymásra válaszolva mélyíti el a témák törekeny kifejeződését.

Laczkó Krisztián

Nonesuch – Magneoton
7559794099

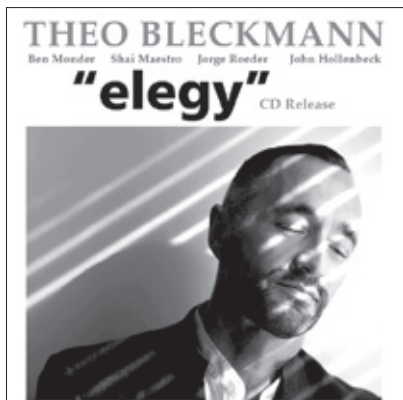
**MILES DAVIS QUINTET:
FREEDOM JAZZ DANCE**

Az utóbbi években nemcsak a kiemelkedő zenészek jubileumát, de olykor még a jazztörténeti fontosságú lemezek megjelenésének kerek évfordulóit ünneplő diszkiadásokkal is találkozhattunk. A CD-technika lehetővé tette az első kiadásnál lemaradt trackek és/vagy az alternative take"-ek közreadását is. Ez a három korong a legendás Davis Quintet Miles Smiles albumának 50. évfordulójára emlékeztet minket. Természetesen az eredeti lemez minden darabja felkerült a gyűjteményes kiadásra is (köztük Wayne Shorter olyan klasszikus kompozíciói, mint a Footprints és az Orbits, vagy a címadó Freedom Jazz Dance, Eddie Harris híres szerzeménye), valamint a Nefertiti című albumról kettő és a Water Babies-ről egy. Az említett három albumon található kilenc végleges „master take”-hez csatlakoztatva nem kevesebb, mint további tíz próbafelvételt is megismerhetünk. Ezek gyakran olyan 15-20 perces nekifutások, amelyek akár lemezre is kerülhetek volna, ha a rendkívül igényes Mester jellegzetes rekedt hangján le nem állítja a felvételt.

Teo Macero producer érdeme, hogy a Davis-sessiók esetében mindent rögzítettek, ez tette lehetővé, hogy a mai hallgató betekintést nyerhessen az alkotás folyamatába. Az együttes a műfaj legkiemelkedőbb kombói között is csúcs volt: a két fúvós géniusz, Davis és Shorter mellett Herbie Hancock ült a zongoránál, Ron Carter és Tony Williams pedig minden időnk egyik legjobb ritmus-tandemje volt. Az a négy év, amíg ez a formáció fennállt, Davis pályájának kiemelkedő szakasza, amikor is izgalmas utat tett meg a spontaneitás, a kontrollált zenei szabadság felé. Társait is az adott harmóniai váz fellátására ösztönözte, a dobostól pedig kifejezetten a swinges ritmus elfedését kérte.

Márton Áttila

Columbia/Legacy – Sony Music
8898535732

**THEO BLECKMANN:
ELEGY**

Theo Bleckmann, a dortmundi születésű, de főként angolul éneklő jazzművész a nyugtalanítóan besorolhatatlan előadók egyike, aki gyakran mutatja magát inkább kortárszenei jelenségnek. Tevékenysége annyira sokrétű, hogy egy rövid lemezismertetőben lehetetlen áttekinteni. Csak egyetlen példa: Dutch Schultz gengszter szerepét alakította Eric Salzman *The True Last Words of Dutch Schultz* című operájában. Ha meglepetéssel szolgál e kiadvány, hát azzal, hogy 2017-ig kellett várni Bleckmann első saját ECM-lemezére. Korábban is találkozhattunk vele a kiadó kínálatában, de csak sidemanként Julia Hülsmannnál, illetve Meredith Monk két albumán.

Bleckmann ECM-lemeze – a kiadó esztétikájával teljes összhangban – nem a zenekartagok virtuozitásával hivatkozó harsány akció, hanem finom lépésekkel haladó, ambient hangulatokat árasztó rövidebb darabok sora. Kivétel a lírai *Take My Life*, ahol Ben Monder gitárosnak jut egy kis szólószerep. A bőgős Chris Tordini kiemelkedő Cortège-t vagy a Shai Maestro pianistára épülő *Semblance*-t akár etűdnek is nevezhetnénk. Ellenpontjuk a viszonylag hosszabb *The Mission*, tágasabb, rubatós középrésszel, ahol az énekes sok mindent megmutat halálugrásszerű hangmagasság-váltásaiból. Bleckmann csak ritkán énekel szöveget, de amikor igen, tisztán és vibratómentesen intonál, mint a lemez egyetlen feldolgozásának számító Stephen Sondheim-átiratban. Különös, hogy a tizenegy Bleckmann-szerzeményben csupán három szöveges darab akad egy énekes vezette együttes lemezén. A zenekarvezető legtöbbször hangszerként kezeli az éneket, és instrumentális kvintetté alakítja együttesét, máskor pedig annyira feloldja vagy elrejti az éneket a zenében, mintha ott se lenne.

Máté J. György

ECM Records – Hangvető
ECM 479 1717

**ANDREAS SCHAEFER:
THE BIG WIG**

A berni hangköltő/zeneszerző/énekművész ismét dekonstruktív szextettjével, a Hildegard Lernt Fliegen lüktető akciójával, ezúttal élőben. Valójában három nagyzenekar dolgozik össze az itt hallható zenében: a hatosfogó, melynek három fúvósa pillanatok alatt tud big band-hangulatot teremteni; az együttest támogató szintén svájci szimfonikus zenekar, angol nevükön: Orchestra of the Lucerne Festival Academy; egy, még Pierre Boulez alapította, hatvan fős, fiatal zenészekből álló konglomerátum, valamint Andreas Schaefer énekes, aki egymaga képes hangszerek sorát imitálni a trombitától a beatboxig, illetve énekestílusok tucatját megjeleníteni. Az elhangzó hat Schaefer-szerzeményt a 2015-ös Lucerne-i Fesztiválon adta elő az énekes közel hetven emberből álló csapata. Régebbi lemezekről ismert számokat is találunk a repertoárban, de természetesen nem hiányoznak az új darabok sem, melyek azonban a korábbinál rockosabb patterneket kínálnak. Jon Anderson és David Bowie tonális világa találkozik bennük a dekonstruktív előadóval. Aki eddig még nem hallotta Schaefer énekelni, ebből a hatalmas erőket megmozgató produkciójából is azonnal érteni fogja, miért kapott 2015-ben ECHO-jazzdíjat mint „az év legjobb nemzetközi férfienekese”. A tágas zenei térben marad elég hely a zenekar fúvós szólistáinak is, hogy megcsillogtassák tudásukat: Andreas Tschopp harsonás a *Preludium*-ban, egy új számban áll a lucerne-i zenekar rezeseinek élére, Matthias Wenger altzaxofonos a *Zeus*-ban remekel, míg Benedikt Reising baritonos a *Wig Alert* című kompozícióban jut főszerephez, vállvetve a fesztiválzenekar hat ütőszével. A kiadvány egy nagyszerűen filmezett koncert-DVD-t is tartalmaz a valószínűleg megismételhetetlen svájci előadásról.

Máté J. György

ACT – Hangvető
ACT 9824

**HANS LÜDEMANN'S ROOMS
BLAU KREISE**

Sajnálatos, hogy egy ilyen színvonalas kiadvány brosúrája mára magyarul nem, csupán három világnyelven tartalmaz fontos információkat az előadóról és a repertoárról. Még akkor is szomorú, ha a kiadót (BMC Records) leszámítva nincs közvetlen magyar vonatkozása a lemeznek, mert ez jól mutatja, hogy mennyire tarthat érdeklődésre számot itthon Hans Lüdemann új albuma, a *Blau Kreise*. Pedig ha közvetve is, de van magyar kötődés, hiszen a trió kiváló bőgőse az a Sebastien Boisseau, aki jól ismerhetünk Gadó Gábor zenekarából. A boszniai származású, Németországban élő Dejan Terzić dobos pedig – amellett, hogy Tony Lakatossal is játszik – számos alkalommal lépett már fel nálunk. A CD-n található kompozíciók Ornette Coleman *Humpty Dumpty*-ját és egy Terzić-számot leszámítva a zenekarvezető kreativitását dicsérik. Ez egy hamisítatlan európai kortárs improvizatív lemez. Nemcsak azért, mert három különböző származású és hátterű európai zenész emeli egymást igen magas szintre, hanem mert abszolút tükrözi azt az ideát, amit olyan meghatározó kiadók, mint az ECM és az ENJA mára kialakítottak. Tökéletesen birtokában kell lenni a modern kamara-jazz nyelvnek, ismerni kell az európai kortárs klasszikus zenét valamint a népzene elemeit. Előbbi kettő a zenekarvezető párhuzamosan végzett klasszikus és jazz tanulmányaiból, majd pályájából természetesen fakad. Utóbbi pedig leginkább a páratlan ritmusok és a virtuális piano használatában jelenik meg, ami lehetővé teszi Lüdemann számára hamisnak tűnő, mikrotonális hangok megszólaltatását ebben a kitűnő anyagban. Mindezek alapján szerkesztőségünk reméli, hogy a magyar nyelvű kísérőfüzet hiányáért hamarosan budapesti koncert kárpótolhat minket.

Párniczky András

BMC Records – MG Records
BMC CD 243

**PÁTKAI ROZINA:
PARAÍSO NA TERRA**

Tom-Tom Records

TTC D 249

A Földi paradicsom minden bizonynyal valóban édenkert lesz a magyar bossa nova-barátoknak, mert Pátka Rozina selyemmel bélelt hangján autentikus brazil dalokat énekel, de nem a „könnyű” utat választja, vagyis zömében nem brazil szerzők számaiból tolmácsolja, hanem saját és együttese tagjai által írt dalokat ad elő az „új módi” kíváncsiak szerint: komplex harmóniákkal, jazzes passzázssokkal, a lebegő-ringó, alkalmasint 5/4-es tempó fölé várszolt finom és kidolgozott megoldásokkal. De az énekesnő, aki már külföldön is megmutathatta tudását, nem elégszik meg ennyivel: két számban például cimbalmot alkalmaz, s talán még a hangszert kezelő Lukács Miklós is meglepődött, milyen problémamentesen illeszthető a trapézalakú magyar húros hangszer a brazil zenei világba. Ismét egy magyar jazzlemez, melyet a világ minden táján értenének és szeretnének.

MJGy

**DUDÁS LAJOS:
SOME GREAT SONGS VOL. 2**

JazzSick Records

JS 5106

Dudas Lajos klarinétost experimentális lemezeiről ismerjük elsősorban: virtuóz technikáját leggyakrabban kísérletekre, az atonális kamarajazzre is fogékony közönségnek tartogatója. Húsz évvel ezelőtt azonban kivéltelt tett, és Some Great Songs

címmel készített egy standardekből álló albumot. Idén, hetvenöt évesen, miután már két ragyogó lemezzel (Brückenschlag, Radio Days) előrukkolt, ismét visszatért a régiekhez. Dudás nem örököződek gyűjteményét kínálja, hanem olyan klasszikus darabokat (Goodbye Pork Pie Hat, Take 5 stb.) szolgált meg, amelyekben kihívást érez. Biztos érzékkel ír át ritmikát, tempót, harmóniákat, ahogy a korábbi lemezen is. Amit tesz, igazi zenei alázat: izgalmas interpretációival megeleveníti az ismert témákat, Mingust és Desmondot tiszteli meg azzal, hogy nem a sekélyes feldolgozók útját járja.

MJGy

**KNUTDUT MEN:
DUNNO**

BMC Records – MG Records

BMC CD 236

Ágoston Béla két éve létező zenekara nem egy, a vikingek oldalán harcoló, azóta eltűnt északi népről kapta a nevét. Érdekes visszafelé olvasni a Knutdut Men kifejezést, és Ágostonék agnoszticizmusa rögtön megvilágosodik. A fonetikus átírás cím szintén a tudás korlátait sugallja és szellemi elkötelezetlenséget jelent be. Az együttesben Murányi Ákos altzaxofonozik, Pengő Csaba bőgőzik és Hárshegyi Péter dobol. A zongora nélküli kvartett az itt csak tenoron játszó zenekarvezető témait adja elő rövid improvizatív betétekkel. A részben avantgárd kompozíciók a különböző minőségeket egyforma kifejezőerővel egymás mellé állító posztmodern darabokká állnak össze. A Yorubácsi című számban például mintha egy kissé groteszk afro-kubai hangulat fogalmazódna meg. A Knutdut Men egyik őst alighanem Ornette Coleman 1960-as évek végi kvartettjében kereshetjük.

MJGy

**BUDAPEST JAZZ
ORCHESTRA:
AKI AUTÓN JÁRNÍ ÓHAJT**

BJO Records

BJO 0004

Már szinte közhely, hogy a Kis Magyar Daloskönyv melódiai teljesen egyenértékűek a Great American Songbook darabjaival, Fényes Szabolcs vagy Eisemann Mihály slágerei sem rosszabbak, mint Richard Rodgers vagy Jerome Kern dallamai. Ha pedig a feldolgozás olyan színvonalon történik, mint azt a BJO teszi, akkor az eredmény vitathatatlanul meggyőző. A tíz dal közül három éppen amerikai standard, ami úgy simul bele a repertoárba, mintha a Duna partján született volna. A négy énekes (Fehér Adrienn, Urbán Orsolya, Mujahid Zoltán és Farkas Gábor Gábor) valamint a Kollmann Gábor vezette nagyzenekar a swingkorszak fényes pillanatait idézi. A remek hangszerelések Csejtei Ákost és Zakar Zoltánt dicsérik. És hogy ez a muzsika nemcsak retró, de kortárs is lehet, a zenekar bőgőse, Hárs Viktor Budapestem című szerzeményével bizonyítja.

MA

**BUDAPEST JAZZ
ORCHESTRA: AZ UTCA
NAPOS OLDALÁN**

BJO Records

BJO 0005

Már a cím is sejteti, hogy a BJO ezúttal az amerikai standardek világában kalandozik. Tizenhárom közkedvelt sláger Gershwintól Cole Porterig, Harry Warrentól Erroll Garnerig. Fülbemászó dallamok,

tánra ingerlő ritmusok, könnyen megjegyezhető refrének. Kitűnő hangszerelések, fergeteges „big band sound”, s a jól bevált vokál-kvartett. Az már csak a hab a tortán, hogy a dalok mind anyanyelvünkön hangzanak el (olyan „magyarítóktól”, mint Bradányi Iván vagy G. Dénes György), megcáfolva azt a tévhitet, hogy a magyar nyelv nem alkalmas jazz-, rock- vagy popzene vokális tolmácsolására. Azt pedig, hogy mennyire vonzó ez – a műfaj legendás korszakát idéző – stílus a mai közönség számára is, jól mutatja a „projekt” nagy sikere: forró hangulatú koncertjeik a fővárosban és vidéken egyaránt.

MA

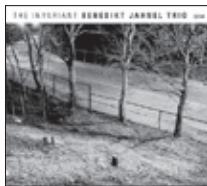
**CREATIVE ART TRIO:
GERSHWIN 100**

Magánkiadás

BB01

Vukán György két stabil formációjának egyike, a CAT csaknem húsz évvel ezelőtti koncertfelvétele a Gershwin-centenárium alkalmából hangzott el, és tavaly végre sikerült közkinccsé tenni. Ebben oroszánrésze van a trió egykori bőgősenek, az idén 80 éves Berkes Balázsnak, aki fél évszázadon át volt zenész-partnere és barátja a kiváló zongoraművésznek. A nagy amerikai komponista óriási repertoárjából hét gyöngyszem került a korongra, a három egyenrangú muzsikus mesteri tolmácsolásában. Ebben a felállításban a dobszerelésnél Balázs Elemér ül, aki maga is negyedszázadon át játszott a trióban. Már az első perctől feltűnik a hallgatónak, az a rendkívül összecsiszolt játék, ami ezt a három kreatív művészt jellemzi. De még inkább imponáló, hogy játszanak – a szó legnemesebb értelmében. Az egész produkció ma is friss és élvezhető.

MA

**BENEDIKT JAHNEL TRIO:
THE INVARIANT**

ECM Records – Hangvető
571 2837 ●●●●○

A Benedikt Jahnel Trio új lemeze olyan, mint egy elegánsan levezetett tudományos képlet. A számok kicsiszoltak, a témák aprólékosan és intelligensen kidolgozottak. Átgondoltak a szerkezetek és makulátlan a hangzás – minden tökéletesnek tűnik, megfogalmazás és előadás egyaránt. Jahnel maga is bevallja, hogy a matematika iránti szenvedélye kihat a zenéjére. Formulákban és struktúrákban gondolkodik, és ez jól érezhető a szerzeményein. Szélsőséges érzelmekkel nem találkozunk, de a muzsika minden szabályossága ellenére sem válik szenvtelené. Az album a zongorista elmúlt öt évben szerzett legjobb számaiból válogat. Társai, a nagybőgős Antonio Miguel és a dobos Owen Howard nagyon komfortosak ebben a kellemes, melodikus jazz-közegben, és teljes összekötöttségben a maximumot teszik hozzá játékkukkal. *LK*

IRO HAARLA: ANTE LUCEM

ECM Records – Hangvető
ECM 2457 ●●●●○

Kimeríthetetlennek tűnik Észak bőszsaruja. Iro Haarla zongoristazenészerező tamperei, muzsikustársai oslóiak, igazi nemzetközi csapat szólaltatja meg a finn jazz nagyszónyának kompozícióit. Együttműködésük első ECM-kiadványa a Northbound című lemezük volt (2005), amelyet a Vespers (2010),

majd az Ante Lucem (2016) követt. A svéd Norrlands Opera Symphony Orchestra megrendelésére született, szimfonikus zenekarra és jazzkvintette komponált, négy különálló, de kapcsolódó egységből álló mű hamisítatlan északi hangulatot áraszt. Már a tételek címe utal a zene jellegére: „Songbird Chapel, Preserving the Winter, ... and the Darkness has not overcome it... Ante Lucem – Before Dawn...” A 15-20 perces, nagy ívű csúcspontokban kiteljesedő, romantikus hangvétélű darabok a sötétség és a fény küzdelmét, a megpróbáltatások árán elért békés lelkiállapotot festik le drámai erővel. *TQ*

**ASHLEIGH SMITH:
SUNKISSED**

Concord – Karsay és Társa
CJA3878102 ●●●○

A 27 éves afro-amerikai énekes és szépségkirálynő öt évig énekelt háttér vokált a Grammy-díjas Chrisette Michele együttesében, míg nem 2014-ben megnyerte a Sarah Vaughan Nemzetközi Jazzénekes Vetélkedőt és lemezszereződést kapott. Albumát hallgatva az ember rádöbben, mennyire tág fogalomává vált napjainkban a jazz. Ezt az igen kellemes lemezt 40 évvel ezelőtt gondolkodás nélkül kommersz soul albumnak vélte volna az ember, az énekesnő azonban jazznek minősíti, noha az improvizációnak, de még a jazzes hanglejtésnek is vajmi kevés nyomát hallhatjuk. Ugyanakkor a lemez tíz száma közül Ashleigh Smith ötnek a társszerzője, s ezeken leginkább Stevie Wonder hatása érezhető. A nagyrészt szerelmi dal középtempóban és kompetens hangszerezésben. A feldolgozások közül kiemelkedik a Pure Imagination tömör, de gyönyörű a capella változata. *PP*

**MELANOIA & QUATUOR
IXI: RED**

BMC Records – MG Records
BMC CD 238 ●●●●○

A Melanoia kvartett Dejan Terzic dobos német jazzegyüttese; a Quatuor iXi francia vonósnégyes, a zenét jegyző Luzia von Wyl svájci zeneszerző. Találkozásuk eredménye a Ludwigsburgban rögzített CD, amely a BMC nemzetközi vonulatába illeszkedve Magyarországon jelent meg. Jazzmuzsikuskok és klasszikus vonósnégyesek együttműködésére akadnak példák a jazz történetében, itt azonban olyan kvartett veszi ki részét a sokszor a kortárs zene idiómájába illeszkedő kompozíciók megszólaltatásából, amelynek tagjai nemcsak az interpretációban, hanem az improvizációban is járatosak. Ritka képesség ez a zenének azon a térfelén; jelenléte a spontaneitás érzésével és az újszerűség élményével ajándékozza meg a női érzékenységről tanúskodó, férfias energiákat is sugárzó, a kompozíció és az improvizáció inspiratív kölcsönhatását példázó szerzemények hallgatóit. *TQ*

**VIKTORIA TOLSTOY:
MEET ME AT THE MOVIES**

ACT – Hangvető
9827-1 ●●○○○

Az orosz írófejedelem svéd születésű ükunokája az ezredforduló előtt alapozta meg hírnevét jazz-énekesként – olyan márkás közreműködőkkel, mint a néhai Esbjörn Svensson vagy később Ray Brown és McCoy Tyner. Most megjelent albuma a film világból meríti a témákat, jónéhány

olyat is, ami nagyszerű alkalmat adna szellemes átdolgozásra és/vagy rögtönzésre, de erre egyáltalán nem kerül sor. A tagadhatatlanul kellemes hang, az andalító melódiák, a jó ízléssel felújított ritkaságok (Angel, Smile, New World), a kiváló gitáros, Krister Jonsson és a hasonlóképp világszintű bőgős, Mattias Svensson jelenléte sem teszi jazz-albummá ezeket a felvételeket. Ez egymagában még nem lenne baj a mai világban, amikor a jazzfesztiválok is egyre nagyobb poptartalommal bírnak, de az album a maga nemében is kissé unalmas, és nem hagy nyomot az ember fejében. *PP*

**MÍZIA: DO PRIMEIRO FADO
AO ÚLTIMO TANGO**

Parlophone/Warner – Magneoton
9029589154 ●●●●○

A jazzrovatban kakukktójas, de máshová is nehezen lenne beilleszthető a portugál énekesnő, Mísia Best of-albuma. Értéktéremtő és -közvetítő jellege azonban vitathatatlan, ezért nem bánjuk, hogy éppen ez a kiadvány lett tavaszi lapszámunk utolsó recenziójának tárgya. Mísia több mint negyedszázados karrierje során óvatosan, de határozottan megújította a portugál fado három évszázados hagyományát – ötvözve azt más műfajokkal: klasszikus zenével, tangóval, rhythm and bluesal. Az eddigi munkásságát ötvöző dupla CD-től se várjunk tehát stílári egységet; a zenei szövet azonban mindvégig megnyugtatóan színvonalas. Mísia vendégei között éppúgy felbukkan honfitársa, a nagyszerű klasszikus zongoraművész (Maria João Pires), mint a szefárd zsidó zenét játszó Melech Mechaya zenekar vagy a rockszcéna egyik ikonja, Iggy Pop. *ReA*

BUDAPESTI ZENEMŰBOLTOK

- Fonó Budai Zeneház – 1116 Budapest, Sztregova utca 3.
- Írók Boltja – 1061 Budapest, Andrássy út 45.
- Kodály Zoltán Zeneműbolt – 1053 Budapest, Múzeum krt. 21.
- Művészetek Palotája / Rózsavölgyi CD Bolt – 1095 Budapest, Komor Marcell utca 1.
- Rózsavölgyi és Társa Zeneműbolt – 1052 Budapest, Szervita tér 5.

LAPKER – BUDAPEST

- Inmedio – 1033 Budapest, Flórián tér üzletközpont
- Inmedio – 1052 Budapest, Városház u. 3-5.
- Inmedio – 1052 Budapest, Váci utca 10.
- Relay – 1052 Budapest, Deák téri aluljáró
- Relay – 1053 Budapest, Kálvin tér 1.
- Relay – 1062 Budapest, Nyugati téri aluljáró
- Relay – 1073 Blaha Lujza tér (Erzsébet krt.–Rákóczi út aluljáró)
- Inmedio – 1106 Budapest, Árkád Bevásárlóközpont (Örs vezér tere 25/a)
- Relay – 1122 Budapest, Déli pályaudvar
- Inmedio – 1123 Budapest, MOM Park (Alkotás utca 53.)
- Relay – 1185 Budapest, Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér, Sky Court tranzit

LAPKER – VIDÉK

- Inmedio – 3300 Eger, Széchenyi út 20.
- Inmedio – 3527 Miskolc, Auchan (József Attila út 87.)
- Inmedio – 3980 Sátoraljajuhely, Rákóczi út 10.

- Inmedio – 6000 Kecskemét, Malom Központ (Korona utca 2.)
- Inmedio – 6600 Szentés, Apponyi tér
- Inmedio – 6722 Szeged, Dugonics tér 1. (a Kárász utcánál)
- Inmedio – 6724 Szeged, Londoni krt. 3.
- Inmedio – 7622 Pécs, Árkád Bevásárlóközpont (Bajcsy Zsilinszky út 11.)
- Inmedio – 8000 Székesfehérvár, Alba Plaza (Palotai út 1.)
- Inmedio – 8200 Veszprém, Kossuth utca 1.
- Inmedio – 9001 Győr, Baross utca 30.
- Inmedio – 9400 Sopron, Széchenyi tér

**VIDÉKI KÖNYVESBOLTOK,
HANGLEMEZBOLTOK**

- Antikvárium Kft. – 6720 Szeged, Kárász u. 16.
- CD Café – 2000 Szentendre, Alkotmány u. 5.
- Cédrus Könyvkereskedés és Antikvárium – 9400 Sopron, Bunker köz 2.
- Deák Könyvesház – 8800 Nagykanizsa, Deák Ferenc tér 2.
- Hold Antikvárium és Hanglemezbolt – 8000 Székesfehérvár, Vasvári Pál utca 3.
- Könyvpavilon – 6721 Szeged, Bartók Béla tér
- Könyvesbolt és Antikvárium a Babóhoz – 4400 Nyíregyháza, Dózsa György u. 8.
- Rivalda Antikvárium – 9021 Győr, Kazinczy u. 6.
- Roger's – 4024 Debrecen, Batthyány u. 22.
- Unicus Antikvárium – 9400 Sopron, Szt. György u. 14.
- Victor Audio hanglemez- és CD-szaküzlet – 6000 Kecskemét, Vörösmarty u. 6.

Megújult a Gramofon internetes oldala:

www.gramofon.hu

GAZDAG TARTALOM, ÁTTEKINTHETŐ ROVATSRUKTÚRA

- Minden, amit a Gramofon folyóiratról, a Gramofon Könyvekről, a Gramofon-díjkiosztóról és az ICMA díjkiosztóról tudni érdemes
- Hanglemezkritikák és koncertbeszámolók
- A folyóirat tartalmától eltérő, értékes zenei írások
- Cikkarchívum 2011–2015
- Letölthető korábbi lapszámok (PDF)

Gramofon – 1996 óta a klasszikus zene és a jazz szolgálatában

Könyvsorozatunk újdonságairól ajánló lapunk 53. oldalán olvasható.

Korábbi (2001 és 2015 között megjelent) könyveinkről bővebb információ, megrendelés: www.gramofon.hu

Gramofon – 1996 óta a klasszikus zene és a jazz szolgálatában

**concerto
BUDAPEST**

zene szenvedéllyel

1718

**BÉRLETEK
ÁPRILISTÓL
VÁLTHATÓK!**

Keller András
zeneigazgató

www.concertobudapest.hu

EMBERI ERŐFORRÁSOK
MINISZTERIUMA

Társművészeti vetítések az Urániában, 2017.tavaszi

A Metropolitan Opera 2016/2017-es évadjának előadásáiból

Dvořák: **RUSZALKA** | március 5., vasárnap 18:00 | felvételen

Verdi: **TRAVIATA** | március 11., szombat 19:00 | ÉLŐ közvetítés
március 19., vasárnap 18:00 és június 5., hétfő 19:00 | felvételen

Mozart: **IDOMENEO** | március 25., szombat 18:00 | ÉLŐ közvetítés
április 2., vasárnap 18:00 | felvételen

Wagner: **TRISZTÁN ÉS IZOLDA** | április 28., péntek 18:00 | felvételen

Csajkovszkij: **ANYEGIN** | április 22., szombat 19:00 | ÉLŐ közvetítés
április 30., vasárnap 18:00 és május 28., vasárnap 11:00 | felvételen

Strauss: **A RÓZSALOVAG** | május 13., szombat 18:30 | felvételen
május 21., vasárnap 17:30 | felvételen

A Bolsoj Balett 2016/2017-es évadjának repertoárjából

Kortársbalett-est | március 26., vasárnap 17:00 | felvételen

Demuckij: **Korunk hőse** | április 9., vasárnap 17:00 | ÉLŐ közvetítés

Csajkovszkij: **Csipkerózsika** | április 14., péntek 15:00 | felvételen

Szenja Juscsseva
Verdi: Traviata előadásban
© Metropolitan Opera

The Metropolitan Opera
HD LIVE

Nagy európai színházak programjából

Molière: **A mizantróp** | március 12., vasárnap 19:00 és március 28., kedd 19:00
a Comédie-Française előadása felvételen

Shakespeare: **III. Richárd** | március 18., szombat 19:00
az Almeida Színház előadása felvételen

Puskin: **Anyegin** | március 21., kedd 19:00 | a Vahtangov Színház előadása felvételen

Tolsztoj: **Anna Karenina** | április 11., kedd 19:00
a Vahtangov Színház táncelőadása felvételen

Pinter: **Senkiföldje** | április 25., kedd 19:00 | a Wyndham Színház előadása felvételen

Csehov: **Cseresznyéskert** | május 16., kedd 19:00
a Moszkvai Művész Színház előadása felvételen

Sztárkiállítások mozivásznon

Goya – **Hús-vér portrék** | március 12., vasárnap 17:00 és április 15., szombat 11:00

Renoir, a megosztó művész | március 18., szombat 17:00

Vincent Van Gogh – **A látás új módja** | 12 | március 26., vasárnap 15:00

Én, Claude Monet | április 22., szombat 11:00 és május 28., vasárnap 17:00

A modern kert festői: Monet-től Matisse-ig | április 17., hétfő 17:00

Impresszionisták | 6 | június 5., hétfő 15:00

STAGE
RUSSIA
LIVE

National
Theatre
Live

EXHIBITION
ON SCREEN

Claude Monet: The Artist's Garden in Argenteuil

Jegyárak: Metropolitan Opera 4100/3800 Ft,
Bolsoj Balett, Színházi előadások és Exhibition On Screen 3600/3200 Ft.

CIKÁNEK

PANNONIA
ENTERTAINMENT

URÁNIA

WWW.URANIA-NF.HU
facebook.com/UraniaBudapest